

A KÖNYVES KÁLMÁN REGÉNYTÁRA

MUZSIKA ÉS PARFÜM

REGÉNY

IRTA
KÓBOR TAMÁS

- Aczél Henrik eredeti rajzaival -

BUDAPEST, 1893.

Könyves Kálmán magy. irod. és könyvkeresk. részv.-társ.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-023-5 (online)
MEK-16571

TARTALOM

- I. PRAELUDIUM.**
- II. KALÁBRIÁBAN.**
- III. KORILOPSZISZ.**
- IV. ADAGIO.**
- V. GITA.**
- VI. INTERMEZZO.**
- VII. FOSZLÁNYOK.**
- VIII. DANSE-MACABRE.**
- IX. MEHET!**
- X. TÖREDÉKEK.**
- XI. A TÉA.**
- XII. A SÉTATÉREN.**
- XIII. ON REVIENT...**
- XIV. Ó VÁR.**
- XV. FINALE.**

I. PRAELUDIUM.

Lássák, ez elégtétel. Ha már végigszenvedtünk egy hosszú életet, írhatunk regényt róla; s ha magunk nem tanultunk is semmit, taníthatunk legalább másokat.

Dolgozószobám ablakain a nehéz függönyök egészen leeresztve. Fényes nappal van odakünn, én idebenn gázlámpánál dolgozom. Nem tekinthetek szemébe a napnak. Világosság, fényes, világos éjszaka legyen körülöttem, homály és árnyék nélkül, nyugodtan, mozdulatlanul égő lángok, melyeknek élete én tőlem függ. Kényelem, perzsa kényelem vesz körül, hívogató puha karosszékek, álomkináló, puhaszínű kerevetek. Ha akarom, csinálok magamnak déli tizenkét órakor éjfelet és ledülök a vetett ágyra és beletemetkezem az altató, puha párnákba és - itt következik tulajdonképen egy *de* - minden megvan, *de* aludni nem tudok.

Öt esztendő óta a legjobb társaságban élek: egyedül vagyok. És ezalatt az öt esztendő alatt a legboldogabb ember lehettem volna, ha ettől az egytől is szabadulhattam volna. Kellemetlen úr nagyon. Néha megnézem őt a tükörben: utálatos úr nagyon. Egy szerencsétlen szabású, aszott arc mered ilyenkor felém, sárga, túlságosan bőre szabott arcbőrrel, mely itt is, ott is ránczokat vet. Bozontos, szürke tüskék verik föl az állát: mért nem borotválkozik gyakrabban? - És ezek a szemek, ezek a szürke szemek, melyek valamikor kékek voltak, de megfakultak, színüket hagyták! És színehagyott az egész fiziognómia, a kopasz homlok, a fakó, gyér hajzat és színehagyott a gondolkodása és a hangulata is.

Szeretnék szabadulni tőle, szeretném föbe lőni, de hozzá vagyok növe, egy vagyok vele. Sajátos, de úgy van. Ez az ember, a ki egyébre se ügyel, csak a podagrájára, és én, a ki még erre sem ügyelek, egy és ugyanaz az ember. Közös testben élünk. És nem számítva csúf, aszott külsejét és a podagráját, van olyan ember, mint én. Azonos az ízlésünk, azonos a gondolkodásunk. Csak egy dologról nem vagyunk egy véleményen: ifjú korunkról. Ha ez a téma szóba kerül, akkor ő panaszodik és poklokra itéli a multat, én pedig természetszerűnek találom és némi önelégült kárörömmel hivatkozom reá, hogy tudtam én azt előre és meg is mondtam előre. Irritált elmém akkoriban előrefutott vagy harmincz esztendővel és láttam magam fehér szakállal, roskadó testtel és onnan visszánéztem a jelenre és az úgy tűnt föl nekem, mint egy ősziesős táj, ködösnek, nyirkosnak, sivárnak...

De hát szó a mi szó, mégis csak különös teremtés az ember. A milyen furcsa az, hogy most két embernek érzem magamat, ép olyan furcsa az, hogy meg kell szenvednem a multért. Valamikor egy fiatal ember elkövetett mindenféle hóbortosságot és most egy öreg embernek, a ki soha semmiféle bolondot nem követett el, kell megszenvedni érte. És az a hajdani fiatal ember és ez a mostani öreg ember tényleg két egészen más teremtés. Nincs az a fantázia, amely hasonlatosságot találna közöttük. Még csak nem is éltek egy időben. Egy szép napon meghalt a fiatal és támadt az öreg ember. Az dózsölt, ez viseli a költségeket. Amaz sohasem törődött a jövővel, ennek meg kell sínleni a multat. Hol itt az igazság?

Csak *emlékszem* reá. Itt az asztalomon, üvegfedő alatt áll az arczképe. De nélküle is meg-elevenülnének a vonásai. Sugártermetű, szép szőke fiú volt, gyermekteleg kék szemekkel és aranyos lélekkel. Gyermekszemekkel gyermekjátéknak nézte az életet, míg az durva kézzel arczul nem csapta. Szenvedett, sokat szenvedett, de nem tudott róla. Csak én érzem mostan, a mint az emlékek agyamba tolulnak, a kínokat, melyeket ő csak átálmodott, elgyötörten, elcsigázva, egy meddő élet romjai alá elevenen eltemetve, revideálok ezt az életet és találok benne sok, sok számítási hibát, melyeket nem én követtem el. És homályosan rémlik előttem, hogy derűs, napsugaras napjaim is voltak, a mikor a karcsú ifjú termet megremegett a

boldogságtól, de ezt a boldogságot nem tudom újra átérezni. Csak a szenvedésnek és a búbánatnak van életereje, az üdv és a kéj meghal abban a pillanatban, a melyben született.

Nyugosztaljon Isten a sírban, a melybe sülyedtél, aranyos lelkű, könnyelmű, dévaj fiú te, én hűségesen virrasztok hamvaidd felett. Nem tudok rád állandóan neheztelni, bár sokat vétkeztél ellenem. Rideg, örömtelen magánosságban, önmagamnak betegápolója, kesernyés, zsörtölődő hangulatban fújom a füstkarikákat és nézek hátrafelé. És kitárom üres lelkeket az elmúlt szenvedések kísérteteinek, melyek itt rajzanak körülöttem az én mesterséges éjszakámban és engedem magamat általuk gyötörni. Olyan hideg volna az életem ez égető pokol nélkül! S ha érzem, hogy e vén szemek fölé nedves fátyol szövődik s valami nevetséges lágy érzés fog el, mintha szánám magamat, akkor a múltból éltető, átható fenyőillat száll felém és egy fényalakot látok magam előtt, a ki egy szöske kis főt nyugtat a keblén s lágyan nyomja ajkait a gügyögő kis szájra.

Anyám, édes anyám! Engedd öledbe hajtanom a főt, mely szárazzá, öreggé fejlődött, de ugyanaz, mint a melyet csókoltál. Széles e világon te vagy az egyetlen, a kihez a saját hangomon, a régi gyermeteg hangon szólhatok. Tüzes fejemet öledbe hajtva, föltekintve szelid szemeidbe, hadd zokogjam el, a mi a szivemet nyomja, hadd sirathassam önmagamat s vigasztalódjam azzal, hogy az első szeretet, mely szive vérével táplált engem, midőn gyermek voltam, még most is buzog nekem, mikor kipattant már a bimbóból az örökkévaló végtelen kárhozat!

Nincs, nincs! Valahol messze, tengeren túl, hideg hant alatt nyugszik ő is. És nincs senkim, a kinek szólhatnék, és a podagra szaggatja a csontjaimat, állhatatosan, türelmetlenül, mint egy látogató a csengetyüzsínórt s bármilyen kellemetlen is ez a vendég, nem mondhatom neki, hogy az úr nincs otthon!

II. KALÁBRIÁBAN.

«Sándor! Nem akarlak levéllel tisztelni meg. De mivel szerencsétlen sorsom apai jogokat adott nekem hozzád, ezennel halljad parancsomat: Kedves barátom, dr. Túri Géza úgy találja, hogy ha már az én fiam Budapesten tartózkodik, illenék vele megismerkedni. E célból szívesen lát Szilveszter estéjén a házánál. Én ugyan abban a véleményben vagyok, hogy annak az estének a fényét inkább emelnéd távollétteddel, de nem akartalak kompromittálni és így a te nevedben elfogadtam szíves meghívását, melyet ezennel, ismervén mogorva bagolytermészetedet, kemény parancs alakjában veled tudatok. Felelettől megkímélhetsz, mert *ott kell lenned!* Maradtam legnagyobb sajnálatomra

a te apád.»

- Az öreg eléggé kedélyes, gondolta Sándor és zsebre gyűrte a levelet. Aztán rágyújtott egy cigarettára és nézte az óráját.

- Nyolcz óra, gyerünk Kalábriába.

Mire az utcára ért, tökéletesen elfelejtette az atya levelét. Boldogan, jókedvűen eregette cigarettája füstjét és kíváncsian nézegetett a női kalapok alá. Gyönyörűséggel merült bele az estéli nagy embernyüzsgésbe, jól esett neki, ha meglökték, még jobban, ha ő lökött meg valakit. Meg-megállt a cigányzenés kávéházak előtt és hallgatott néhány taktust, aztán füttyörészve állt odább.

- És még azt mondja az öregem, hogy lump vagyok. Öt kávéház előtt mentem el és egyikbe sem léptem be. Pedig bemehettem volna. Sőt szerettem volna is bemenni. De a legnagyobb férfierény az önlegyőzés és én ezt az erényt gyakorolni akarom. Jelszó: takarékoság!

Ebben a pillanatban egy tisztességesen öltözött munkás ember lépett hozzá s alázatosan, némi titokzatossággal és óvatossággal a szeme járásában, megszólította:

- Tekintetes úr, ha meg nem sérteném. Ma reggel érkeztem meg, munkát nem találtam és most nincs hová lehajtani a fejemet. Mindössze hat krajczárra volna szükségem...

Sándort mód nélkül érdekelte ez a dolog.

Hat krajczár! Ha hat krajczárja volna, akkor volna hová lehajtani a fejét! Boldogok a szegények, mert olcsón élnek és ha pénzüik volna, még meg is gazdagodhatnának.

- De hol az istennyilába alhatik ön hat krajczárért?

- A hajléktalanok menhelyén.

- Fi donc! - méltatlankodott Sándor. - A hajléktalanok menhelyén! Barátom, önnek nincs ízlése! Mért nem megy valami tisztességes szállóba?

- Tekintetes úr, kár a szegény embert gúnyolni.

- Nem gúny ez, kedves barátom, hanem igazság. Lássá önnek nincs pénze. Ön egy idegentől kér pénzt. Hát nem egy fáradságába kerülne önnek költséget kérni a szállónak, vagy a hajléktalanok menhelyének? - Fogja, itt van két forint, menjen a Páris szállóba. Ajánlhatom. Szegény embernek elég jó hely, magam is többször aludtam ott, ha a házmesterem részeg volt és nem nyitotta ki a kaput. Aztán a jó barátság kedvéért gyújtson rá. Tessék, itt a cigarettá, igen jó fajta, itt a tűz. Igy. Hát jó éjszakát, édes álmokat.

Ezzel melegen megszorította az ámuló munkás kezét és füttyörészve odább állott.

Egy nádor-utcai házba fordult be és becsöngetett egy harmadik emeleti lakásba. Kalapját a fején tartva, botjával hanyagul hadonázva kopogás nélkül nyitott be a szobába.

- Ki oszt?

Ez volt a jó estét.

Odabent egy gömbölyű arcú szőke úri ember ült a kis kávéasztal előtt, szemben vele egy virgoncz kis fekete leány. Alig volt még tizenöt esztendő.

Sándort látva a szőke úri ember, derült arccal elébe nyújtotta húsos kezét. A kis leány pedig vígan ugrált elébe és a zsebeit kezdte kutatni.

- Gyuri még nincs itt, - mondotta a szőke úr.

- Hát megint üres zsebekkel jött? - durcáskodott a kis leány.

Sándor, mintha harmincz esztendővel idősebb lett volna barátjánál, a kinél pedig tíz esztendővel fiatalabb volt, jóakaró szeretettel kopogtatta meg annak telt, piros orcáit.

- Hogy Gyuri még nincs itt, - mondotta, - az határozottan nagy mulasztás, melynek kétségtelenül Gyuri az oka. Hogy pedig a zsebeim üresek - itt a leányka állát fogta ujjai közé - az a zsebeimnek mulasztása, melyről azonban ők nem tehetnek.

A leány komikus komolysággal húzta föl a szemöldökeit.

- Bácsi, magyarul beszélt Sándor?

- Meg vagyok róla győződve, - felelt a bácsi, - bár a mit mond, nekem gyakran görögül van.

Ez a bácsi, Éltető Józsefnek hívják, klasszikus ember. Sándor vélekedése szerint ő volt az első, a ki okot szolgáltatott a falat kenyérral való szellemes hasonlatra. A legjobb és a leggyámoltalanabb ember volt. Ismerték is mindenütt és kiaknázták mindenképen. A trafikos kis-asszony külön csomagokban rakta számára félre a legrosszabb szivarjait, állítván, hogy azok protekciós szivarok. Ő meg szítta őket békességesen, nehogy megsértse a kisasszonyt azzal, hogy a protekciós szivarok nem ízlenek neki. Ismerősei vele fizettették meg az adósságaikat és egy-egy bizalmas ügylet után kerülte őket heteken át, nehogy olybá vegyék, mintha személyével a visszafizetésre akarná őket emlékeztetni. Ha jött a városba szerencselovag, az első sorban őt csapta be s ha maradt a múlt heti esőről az utcán egy darabka sár, az bizonyára az ő nadrágjára ragadt.

Volt neki egy bátyja, a ki tisztességes adósságot, özvegyét és neveletlen gyermekét hagyta reá. Az adósságokat nagy ügygyel-bajjal kifizette, az özvegyet eltartotta, a gyermeket fölnevelte. Mikor sógornője is meghalt, magukra maradtak, ő és Jolánka. Ő volt a bácsi, Jolánka a kis Boszorka, a ki rengeteg módon tudta őt ezer hóbortosságával mulattatni.

- Barátom, - mondotta Sándor, letelepedvén egy szőnyeges dorméere, - a takarékoság a legnagyobb pazarlás. Átlátom, ha így folytatom a garasoskodást, menthetetlenül csődbe jutok.

- Fordítsd ezt le nekem parasztnyelvre, - nevetett Józsi.

- O sancta simplicitas, hisz ez olyan világos, átlátszó igazság! De hát kommentálom a legujabb specziális esettel. - Minthogy megfogadtam nektek, hogy nem megyek többé kávéházba, hát nem mentem ma kávéházba. Hidd el, hogy nem mentem, bár értem ennek a kijelentésemnek a mesés valószínűtlenségét. És ez a kávéházba nem menés épen két forintomba került.

Ezzel elmondta az ő esetét a munkással.

- Hát látod, ha én elmegyek az Abbáziába, az ötven krajczáromba kerül; hogy nem mentem el, az két forintomba került. S most mondd meg, ha én mindennap nem megyek kávéházba, hová jutok? - S a mellett fogadni mernék, hogy az a gazember megcsalt és nem ment a Páris szállóba, hanem a hajléktalanok menhelyére. Csupa csaló az egész világ - mi kettőnket és Gyurit kivéve.

- Hát én? - méltatlankodott a kis leány, - én talán szintén csaló vagyok?

- Már hogy mondanám én azt a szemébe, ha hinném is? - Maga se nem becsületes, se nem csaló, maga egy fekete kis boszorkány, a ki seprőnek használ valamennyiünket.

- És üres zsebekkel beszél így hozzám! Megálljon, ma egyetlen pártit sem fog nyerni. Azért sem, azért sem, nem akarom.

- Drága kis Boszorka, ma az ön varázsának semmi hatása sem lesz, mert egy hatalmas ezermestert hoztam magammal, kinek segítségével minden pártit, de minden pártit meg fogok nyerni.

- Mutassa.

Sándor ünnepélyes lassúsággal kifordította a zsebeit.

- Ime, nézze.

- Jézus Mária, - szörnyűködött a leányka, - ennek már a fele sem tréfa. Bácsi, bácsi, adj neki pénzt, adj neki sok pénzt, nem akarom, hogy nyerjen.

Éltető József csüggedten húzogatta a vállait.

- Nem segíthetek rajtad, Boszorka, Sándor pumpol boldog-boldogtalantól, de tőlem nem fogad el pénzt.

- Ugy van, - erősködött Sándor, - elég egy medvéről egy bőr. Józsit mindenki pumpolja és ennek fejében én pumpolok meg mindenkit. De ördög vigye azt a Gyurit, nem tud sohasem pontos lenni. Bizonyára megint a hivatalában lopja a drága időt.

- Sok a dolga, - jegyezte meg Józsi.

- Boszorka nagysám, ha tud még szerető szemekkel rám nézni, akkor nézzen a téa után.

- Igen, Boszorka, nézz a téa után.

Egy percz mulva égett a szamovár alatt a spiritusz.

És ekkor elhallgattak mind a hárman. A lámpa sárga fényétől átvette a domináló szerepet a spiritusz kék lángja. A nyugtalan lidérczlángok ritmikus mozgása leköti a tekintetet és az ember egyébre sem tud nézni. Különösen Sándor nem. Szemmel és észszel követi minden mozzanatát és konstatálja magában: most három csúcsa van, most kettő, most négy. Most tisztán kék, most az alján kerekedik egy sárga nyelv, mely végignyálja a szamovár alját, aztán fölsistereg egy kék tűzhalom tetejébe. Figyeli a víz kavargását és követi ritmikus átmenetét a határozatlan f-ből a metszően sziszegő sz-be. S ezek a színek és ezek a halk zengő hangok belopódnak a szívébe és megváltoztatják az arcját. Halvány arczára ráhull a kék láng finom reflex-fénye s valami finomult, szinte túlfinomult teint-et nyújt neki. És a különben apatikus szemekből valami enyhe fény világlik, szinte látni, hogy olvad meg a lelkében valami kemény, valami hideg, jóleső, meleg lágy harmóniába. És az egész arczon bizonyos meghatottság mutatkozik és a kifejezéstelen, félig nyílt ajk körül egy finom, üdvözült mosoly játszik...

Még egy végső föllobbanás, egy finom, átlátszó tűzfátyol körülnyalja még a forralót, aztán hirtelen elhunyt. Sándor fölriad, de ajka körül ott marad a jólérésnek az a mosolya.

- Gyerekek, most érzem megint a ti lakástoknak a lelkét. Egészen derék, becsületes lelke van, az ember szeretné magába szívni. Látod, Józsi, ezért a lélekért irigyellek. Ha berendezhetnék magamnak ép ilyen lakást, mint a tiéd s teljesen úgy élnék is, mint te, mégis csak más levegő, más lélek uralkodnék benne. Minden lakásnak megvan a maga külön lelke és én ezt a lelket ki tudom érezni. Ha szobát bérek, nem nézek se ágyat, se szekrényt, se szőnyeget, csak szagolom a levegőt. Ha tetszik nekem ez a levegő, maradok, ha nem, akkor odébb állok.

- Tegyen cukrot a teájába és ne beszéljen ilyen unalmasan.

- Ah, cukor, téa, unalom! Mennybéli Boszorka, ennyi bölcsesség három szóban! Az én egész életem ennyiből áll. Igen, és a cigaretta. Azaz nem, cigaretta és téa ugyanaz. A cigaretta felhő állapotú téa, a téa pedig folyós füst. És Gyuri még mindig nincs itt. A nyomorult. Hol marad Gyuri?

- Sok a dolga, - mondotta Józsi.

- Eh sok a dolga, ez az egy este hetenként az enyém, ilyenkor nem szabad neki sok dolgának lenni. Hanem lelkiismeretlen ő, s valóságos lajhár, a ki lusta még a munkával is felhagyni.

- Kiván még egy csészével, Sándor?

- Ó angyal, kivánok. Szivemnek egyetlen kívánsága egy csésze téa. Köszönöm. Pokolmódra jól érzem magamat. Így kavarni ezt a finom szőke folyadékot, beszívni forró illatát és az ablaktáblákon keresztül sejtve, szinte érezve az utca hidegét, látni, mint lobog a kályhában a tűz - gyerekek, olyan jó az, ha tél van és szombat este van. Csak az a Gyuri volna már itt!

Ebben a pillanatban megszólalt az előszobában a csengettyű.

- Ő az, - kiáltott Sándor és elébe ment.

- Kontra! - kiáltott Gyuri, az ajtóban megállva.

- Oltsátok el a lámpát, - kiáltott Sándor, - világít majd a Gyuri tiszta inge.

Egy csapásra megváltozott az egész hangulat. Az a jókedvű mosoly, a nevető fehér fogak és az az illatos tisztaság és harmónia, mely Gyuri egész mivoltán végig omlott, betöltötte a kis lakást és magával ragadta az egész társaságot. Egy herkulesi alak, a ki fejével majd az ajtó fáját horzsolja, széles, domború mell, izmos karok s a mellett jól eső, válogatott elegancia, pedáns tisztasággal, de minden dandyskedés nélkül. Minden csupa harmónia rajta. Még az a gyermekarc is harmonizál az óriási természettel. Gyuri a legnagyobb pólyás gyerek, a kit Sándor valaha látott az utcán szaladgálni.

- Kontra! - kiáltott szinte ágyúszerű bariton hangon. - Elkéstem, pótoljuk a veszteséget.

- Én a nyereséget fogom pótolni, - mondotta Sándor.

- És én a téát, melyet Sándor úr megivott, - nevetett a kis Boszorka.

Leültek a játékasztalhoz.

- Ki oszt?

Emeltek.

- Természetesen megint én, - sopánkodott Sándor, - mindig csak én. A sors üldöz engem, gyerekek és ti mégis a sorsra bízátok mindig, hogy ki osszon.

- Kárpótlásul elengedem az első kontrát.

- Hátrább az agarakkal Gyuri, ma Kalábria szemétdombján én kukorékolok.

- Ti úgy henczegték, - jegyezte meg Józsi, - mint az Iliasban a hősök, mielőtt összezsapnak.

- Éljen, - kiáltott Sándor, - Józsi hasonlatot mondott, még pedig klasszikusat! Mégis csak romlik a világ.

- Nézz inkább a kártyádba. Zöld a tromf.

- Azt mondhattad volna előbb is, elnéztem egy nagyszerű fölvételt.

- Mehet?

- Mehet.

Ezzel folyt a játék nagy vígan.

Jolánka a nagybátyja széke mögé ült és kibiczelt neki. Tényleg, az ő hatalma ma cserben hagyta. Sándor egyre nyert és a legtermészetesebbnek tartotta ezt. Hiszen nincs pénze!

- Ó Lilian, - sóhajtott Gyuri egy vesztett kontra után, - mégis csak hű vagy hozzám.

- Ó Kratofil, - sóhajtott Sándor, mégis csak lopod az én dohányomat a férjed számára.

- Ki az a Kratofil? - kérdezte Jolánka.

- Az én takarítónőm, egy becsületes cseh házmesterné, a kihez, mivel még szerelmem nincsen, úgy sóhajtok, mint Gyuri Lilianjához. Bár többet ér egy New-Yorkban élő Lilian, mint egy jelenlevő Kratofilné.

- Ember, ne említsd ezt a két nevet egy szuszra, - bömbölt Gyuri. - Különbem kaptam ma tőle levelet. Huszonnégy sűrűn írt oldal, tele kedvességgel.

- Igaz, én is kaptam levelet az öregemtől, nem ugyan huszonnégy oldal, de eléggé sűrűn írt tíz sor és kárpótlásul nem épen kedves. Olvassátok csak.

Eloolvasták.

- Mégsem járja, hogy az öreged ily véleménynyel legyen rólad, - morogta Gyuri.

- Hagyd el barátom, sok pénzébe van ez a véleménye, hát illik egy takarékos emberhez, hogy ne dobja el magától, mint valami ingyen kapott elvet.

- El fogsz menni Szilveszterkor?

- Se kedvem, se kabátom nincs hozzá.

- Nincs frakkod?

- Nincs.

- Mit szól majd az öreg fiskális, ha hiába vár?

- Mi közöm hozzá? Mert az öregek Castort meg Polluxot játszottak, azért én csináltassak frakkot?

- Hát menj el az egyenruhában.

- Még az kellene, hogy a drága kisasszonyok odafenn azt higyjék, hogy feszíteni akarok előttük az egyenruhában.

- Eh, de hát mi közöd hozzá, hogy mit hisznek rólad? - vágott közbe kedvetlenül Gyuri, - ha már semmihez sincs közöd!

Sándor elgondolkodott.

- Igaz, mi közöm hozzá, hogy mit gondolnak rólam? Legyen neked igazad Gyurikám és az öregemnek adassék tisztesség. Elmegyek.

- Tizenegy óra van, háromszor körülosztunk, - indítványozta Gyuri.
- A házirend értelmében helyes, - mondotta Sándor. - Oh, hogy szombaton este is járnak az órák!
- Hát maga igazán ki fog menni Amerikába, Gyuri - kérdezte Jolán - s feleségül veszi Lilian kisasszonyt?
- Minden bizonynyal. Legkésőbb két esztendő múlva.
- Én még mindig nem tudom elképzelni, hogy te itt hagyhatnád Kalábriát. A biblia szerint a leány a férfi kedvéért elhagy apát, anyát, de az már nem áll a bibliában, hogy a férfi a leány kedvéért elhagyná Kalábriát. Barátom, hát pótolhat-e Amerika egy kvart ász-béláért?
- Arról beszéljünk majd, ha te is szerelmes leszel.
- Nagy Isten, miért akarod, hogy sohse beszéljünk róla?
- Csak légy nyugodt, ismerem a fajtádat. Ezek a mizogén zöld uracsok, a kik sohasem forogtak női társaságban, rendesen az első lányba bolondulnak, a ki fehér ruhában rájuk mosolyog.
- Ne nőjjön soha hosszabbra a bajszom, ha ez igaz.
- Meglássuk.
- Aztán Amerikában ugy-e bár, mindenki gazdagon hal meg? - kérdezte Jolán.
- Mindenki, - válaszolt Sándor, - föltéve, hogy nem halt meg idő előtt.
- Bácsi, tudod mi volna akkor nagyszerű? - fordult a kis leány Józsihoz és tépte annak szőke bajuszát, - az, ha te is kimennél Amerikába. Akkor volna nekem goldonklím.
- Majd meggondolom, - mosolygott Józsi. - Bár azt hiszem, nem lesz arra szükség. Mire megnő a ruhád, majd csak szerzünk számodra itt is egy derék, szép fiatal embert, sűrű fess bajusszal.
- De fekete legyen az a bajusz! - kaczagott a leány és szilaján rázta sűrű fonatlan fürtjeit.
- Utolsó osztás, vége a kalabriai szép estének. Lilian meghatóan szeret téged Gyuri, és Kratofilné valószínűleg megitta az én utolsó korty konyakomat. Fizessetek!
- Jó éjszakát.
- Szervusz.

III. KORILOPSZISZ.

Magára maradva, Sándor, mint valami automata, ha lejárt a rugója, önmagában összeesett. Szótalan volt, de nem azért, mert magára maradt, hanem mert fáradt volt. A szombat esték a legkedvesebb estéi, de ez a jólézés kifárasztja őt. Görnyedező testtel, lehorgasztott fővel lassan vonszolja magát az utczákon keresztül, gondolatlan, nehéz agygyal, fátyolos, nemlátó szemekkel. A lelkében valami ürességet érez, mely szinte nyomja. Néha megborzong valami benső fázástól, a külső csikorgó hideget nem is érzi.

Ez a reakció. A jókedv paroxizmusát felváltja a csüggedés, az akaratlanság.

Az utca ragyogó, frissen esett hóval leborítva. Ez a hórétég, mintha bevilágítaná a levegőt és tompítaná az éjszakai élet zaját. Feketén, zajtalanul siklanak rajta végig az emberárnyékok.

- Ezek is kalábereztek? - gondolja magában lomhán, aztán mintha belefáradt volna ebbe a gondolatba, ismét csak lehorgasztja a fejét.

Ösztönszerűleg hazafelé tartott és ösztönszerűleg haladt el a kapuja mellett. Kapacitálta magát. Fordulj vissza! A szobád be van fűtve, a lámpa ég, a téakészlet kikészítve. Friss dohány, új könyv. Olyan kedves otthon lenni. Igaz, igaz. De nem tud visszafordulni. Nem tud engedelmeskedni az akaratának. Egyik utcából a másikba. Ki az Andrássy-úton a városligetbe. Onnan vissza. Cél és gondolat nélkül. Nem látva, nem hallva.

Egyszerre csak eszébe jut, hogy nem lát. Felüti a fejét, erőszakosan mint egy bika és tágra nyitja a szemeit. Tényleg világosabb most minden. De csak néhány percze. Aztán visszaesik setétes apáthiájába. Az utolsó, a mit látott, az volt, hogy a lámpagyújtogató elolt minden második gázlángot. Aztán gondolt is valamit. Azt gondolta, miért nevezik ezt az embert épen lámpagyújtogatónak, a mikor a lámpaoltogatás is a mesterségéhez tartozik?

Az éjszaka csendes és fehér. Fehér és hideg. Sándor csak a fülével él, nem látja a fehérséget, nem érzi a hidegséget, csak hallja a csöndet. Azt a sajátságos bűgást, mintha kagylót tartana a füléhez, azokat a kiérezhetetlen ritmusokat, melyek tullármázva az élet zajától, észrevétlenül lebegnek a levegőben. Nem élénkek, nem változatosak, de ritmikusak, szépek. Le lehetne őket kottázni. És ekkor vágyat érez odaülni a zongorához és utána játszani őket. Milyen szép kompozíció volna. Milyen új! Kár, hogy a zongorának hangja van. Hangtalanul lehet csak hatásosan eljátszani, oly pianissimo, hogy ne hallja senki, csak sejtse.

Nagyszerűen illik a csönd e szimfóniájába a harangkongás. Tömören, férfiasan röpülnek széjjel a toronyról és végigremegnek az alvó városon. Egy, kettő, három, négy, öt. Sándor vár, még kettő kellene, a ritmus így kívánja. Mért nem üt még kettőt? És ekkor ocsúdik csak föl arra a gondolatra, hogy ez a harangkongás nem hangszer, hanem időjelző, melynek most csak ötöt szabad ütnie, mivel egy óra van.

És ekkor föleszmél. Ekkor lát is, érez is. Esik a hó. Már egészen ellepték a hópihék. Metsző szél kerekedik, mely arczába hajtja a havat. Ez megolvad rajta és nedvesen folyik végig az arczán. Megrázza magát és széttekint. Az egész hosszú úton senki, rajta kívül. A hó világít, a szórványos gázlángok csak küzködnek az éjszakával és alig világítják meg vasállványaikat. A harmadik utczasarkon sárga fénytáblákat és egy vörös lámpát lát.

- Kávéház, - gondolja magában, - jó volna bemenni, de fogadásom tiltja. Gyerünk haza.

- Gyerünk haza, - gondolta, mikor a kávéház ajtajához ért, gyerünk haza, gondolta, amikor belépett a kávéházba.

Nem tehetett másként.

Odabent két vagy három álmos pinczér fölriadt. Nem volt egyetlen vendég sem. A gáz mindenütt lestrófolva, csak az egyik billardasztal fölött égett egy lámpa. Az egész hosszú helyiség árnyékban volt és az átellenes falon a nagy tükör üvege feketén villant elő. Kellemetlen az ilyen üres kávéház, különösen éjszaka. Ugy érzi magát benne az ember, mintha hivatlan vendég volna.

Az egyik pinczér odalép az asztalhoz, melynél letelepedett és meggyújt fölötte egy lámpát.

- Nem érdemes, - gondolta magában, de nem volt energiája a szólashoz.

- Feketét parancsol? - kérdezte tőle a pinczér.

Ő ugyan téát szeretett volna, de bólintott egyet. Nem volt energiája a szólashoz.

Elébe tették a feketét és elébe raktak egy csomó ujságot.

- Nem kell, - gondolta ismét magában.

Aztán egyenként dobta a kávéba a cukrot és nézte, mint szállanak föl a barna buborékok. Majd föléje hajolt a kis csészének és nézte, vajjon visszatükröződik-e benne az ő arca. Addig-addig nézte a fekete kis tükröt, míg végre meglátta magát benne. De úgy, mintha az ő képe a forró párával fölfoszforeszkálna a szemébe.

Aztán sodort magának néhány cigarettát és az egyikre rágyújtva, hátrahajolt a székén és körülnézett. Ekkor vette csak észre, hogy épen előtte van a kassza és abban egy fekete ruhás leány, a ki hirtelen lekapja róla a tekintetét. Tükörajtó volt a kassza mögött és Sándor így egyszerre látta a leányt elül is, hátul is. Szép, szelid arcú leány és nyakán a haja finoman, feszesen felfésülve. Ez tetszett neki.

A melegség kezdte átjárni testét. Ez jól esett neki.

Zsibbadozva nyújtózkodott a széken és zsibongó vére rendesen kezdett keringeni. Aztán lassan-lassan magához tért és kezdett magában morfondirozni is.

Az ajtó melletti asztalon egy elhagyott czimbalom. Tehát minden este nemzeti zenekar-hangverseny! Csakugyan, a levegő tele van hamis hangokkal. Szagolgatta. Sört ittak itten ma, sört, megvan a szaga a levegőben és egy kicsit pizkos is a levegő az ingektől.

A pinczerek fészkelődnek és a kasszában ülő kisasszony is igen furcsán néz reá. Szeretnék, ha már elhordaná az irháját. Mehetnének aludni.

De azért is marad.

Nagyszerű!

Tetszik neki, hogy ezek az emberek mind húsz krajczárért tőle függnék. Csak akkor mehetnek aludni, ha ő akarja. Aztán övé az egész kávéház, mindenestül, sötétségestül. Ha azt kívánná, hogy gyújtsák meg ezt a lángot vagy azt a lángot, meg kellene gyújtani. Húsz krajczárért! Igazán nevetséges.

Hanem ez a donna mintha mégsem nézné őt ki. Ellenkezőleg, kaczerkodik vele. Fordul jobbra, fordul balra, aztán mosolyogva néz reá. Még le is ejt egy czukorcészikét és reá néz. Udvarias ember fölugorna, fölemelné és odaadná neki. De ő nem udvarias ember, hanem lusta ember. Aztán nem ő van itt a kisasszony kedvéért, hanem a kisasszony az ő kedvéért. Ha ő akarja, akkor a kisasszony mulattatja őt, de ha a kisasszony akar mulatni, akkor nézzen másfelé.

Olyan jó itt ülni. Olyan meleg, olyan puha. Mit szólana Gyuri, ha őt itt látná? Lumpnak mondaná, gyöngye, érelytelen embernek. És igaza volna. De amikor itt bent olyan meleg van

és odakint olyan hideg! Mit csinál most Gyuri? Alszik? Nem. Dolgozik bizonyára. Az ő nagy közgazdasági munkáján dolgozik. És amellet olyan jókedvű. A jó fiú! Egyre dolgozik és egyre jókedvű. Ha ő is tudna olyan lenni!

De Józsi, az alszik. Látta egyszer aludni. Boldog ember! Olyan kedvesen tud aludni. A szemei egészen lehunyva, leragadva. Nézheti őt akárki. Ő nem tud így aludni. A szemei legmélyebb álmában is félig nyitva vannak és mondják, hogy ez borzalmas. Mért nem hunyhatja ő le egészen a szemét?

Különben sem olyan, mint más. Az atyja nem beszél hozzá úgy, mint más. Mért? Mert sok pénzébe került és mert nem olyan, mint más. Gyerekkorában rakoncátlanabb volt a többi gyerekeknél és most fanyarabb, flegmatikusabb, mint a többi fiatal emberek. Aztán mindentől gúnyt űz. Czinikusnak mondják. De hát mért olyan nevetségesek az emberek? - Mért nem olyanok, mint Gyuri, meg Józsi, meg Jolánka és az apja?

Az apja! Ez az áldott goromba ember! Hiába kínozza vérig, mégis csak szereti, imádja. Hiszen olyan okos és olyan jó. Valóságos spártai jellem. Megfogadta, hogy egy krajczárt sem fizet érte és tényleg nem fizet érte egy krajczárt se. Aztán kijelentette, hogy míg tisztességes ember nem lesz belőle, egy jó szavát se fogja hallani. És nem is hallotta, mert még mindig nem tisztességes ember. Lám most is lumpol. Kávéházban ül éjjeli két órakor. És a pinczerek álmosak és szeretnének hazamenni. És ő is akarna hazamenni, de nem tud fölkelni. Gyöngé, erélytelen ember. És szeretne valami meleget inni, mert ez a belső fázás ismét gyötri, de a kávéja egészen kihült. És érzi, hogy ő szerencsétlen, mert valahányszor ő még belől fázott, mindig csak hideg szavakat és hideg italokat kapott. Hát olyan rengeteg bűn az, kávéházba menni? - Hiszen egyebet se tesz, se nem iszik, se nem dorbézol. De a pénz szétolvad a kezében, mintha higany volna. És úgy szeretne megváltozni, olyan lenni, mint a többi emberek, a kik megélnék a fizetésükből és behunyt szemmel alusznak. De nincs senki, a ki megmutatná neki, hogyan kell hozzáfogni. Aztán nem érti meg senki a beszédét és kinevetik, ha megmondja, mit érez. Ha volna valaki, a ki nem nevetné ki, akkor ő nem is beszélne olyan cinikusan. De nincs senki, a ki előtt kisírhatná magát. Még Gyuri előtt sem, még Józsi előtt sem. Gyuri egészséges ember és Józsi jószívű. Az nem értené meg, ez vele sírna, a mi boszantaná. Mert miért sírjon Józsi, a mikor neki semmi baja nincs?

Nini, a kisasszony előszedi a kalapját, meg a kabátját és reá néz. Csak nem akarja, hogy hazakisérje őt? - Jobb lesz megelőzni és előbb menni, különben még föl is kéri reá.

És ő máskor sem szokott leányokat kísérni, most különösen nem. Most kedve volna sírni.

- Fizetni!

A fizető pinczér mohón előtte termett. Hála Istennek, gondolta magában, mehetünk aludni.

Midőn fölkel és lomhán, zsibbadtan magára öltötte a kabátját, a kisasszony is kezdett sietni az öltözködéssel.

- Kár a fáradságért, - gondolta Sándor és fogta a botját.

Mikor az ajtóban megfordult, látta, hogy a kisasszony előveszi finom zsebkendőjét és idegesen tépegeti. Közben pedig mintegy véletlenségből feléje lobogtatja. És ekkor valami átható finom parfüm illata csapta meg, alig érezhetően, gyengén, csak sejthetően. Egy perczig lebilincselte őt ez az illat, aztán mintegy erőszakosan bontotta ki magát annak varázsából és kilépett az ajtón.

- Korilopszisz, - mormogta, - kíváncsi vagyok, hogy azért használja-e, mivel olcsó, vagy azért, mivel szereti?

IV. ADAGIO.

- Az illemkódex szerint nekem még státsvizitbe is kell mennem és megköszönnöm a szíves meghívást, - gondolta Sándor, midőn másnap egy órai késéssel a hivatalába ért. - Elmegyek még ma, hogy a Ferencz József-kabátomat kiszellőztessem.

El is ment, de csak két nappal Szilveszter estéje előtt. Addig folyton halogatta a látogatást egyik napról a másikra.

Dr. Túri Géza egy Andrássy-úti házban lakott. Uj ház volt, a kapu alja fehérre volt meszelve és csak a stukkaturján látszott, hogy oda freskók készülnek.

Sándor szagolgatta a levegőt.

- Frissen meszelt levegő, parvenu-szag. A tulajdonos úr batyuval a hátán kereste meg a házát.

Midőn később megtudta, hogy ez a ház Túri doktoré, akkor csóválta a fejét.

- Ej, még sem hittem volna, hogy a nagyapáról az unoka házára is átöröklődik a parvenu-szag.

Túri Géza doktor úr mód nélkül megörült a látogatásnak. Már azt hitte, hogy nem is jön el. A mi igazán nem lett volna szép. Öcsémnek szólította. Nagyon sajnálja, hogy családjának mindjárt be nem mutathatja, mert a lányok most a jégen vannak. Délben mindig a jégen vannak. Pedig úgy lesik már őt. Annyi szépet hallottak már felőle. Kitől? Hát az édes apától. A régi kedves kenyeres pajtástól. Alig győzi dicsérni az ő fiát, az ő szellemét, az ő műveltségét. Csak azt hibáztatja, hogy nem érintkezik emberekkel. Mért nem jár társaságba?

Sándor utalt arra, hogy eddig egy szót sem szólt. Ez már elég magyarázat, hogy mért nem megy társaságba. Következett az ellenkezőnek a demonstrálása és azalatt Sándor azon tűnődött, hogy vajjon Túri doktor volt-e Castor és az édes apja Pollux, vagy megfordítva. Nem tudta eldönteni, mert mind a kettőnek egyformán kopasz a koponyája.

Zsebrerakva még néhány tuczat frázist és néhány őszinte, barátságos szót, ajánlotta magát a viszontlátásig.

Vegyes benyomásokkal távozott. Igen kellemesen hatott rá, hogy a család korcsolyázni szokott akkor, a mikor ő státsvizitbe megy hozzájuk. Aztán az öreg doktor is meglehetősen tetszett neki. Temperamentumos, jóindulatú öregnek látszott és a hangja megmelegedett, valahányszor régi barátjáról, Sándor apjáról beszélt. De nyugtalanította az, hogy az atyja úgy kidicsérte őt az ügyvédnek. Ez túlságos önmegtágadás az öregtől, a ki soha életében ügyvéd létére valótlanságot nem állított, pusztán, hogy fiát egy estén jól fogadják, egy egész pókhálót összefüllentsen. Hogy meg fogja az öregét dementálni! Mert föltette magában, hogy azon az estén oly unalmas lesz, a milyen csak lehet.

Aztán különösen hatott reá az iroda, melyben az ügyvéd őt fogadta. Barna bőrdíván, barna bőrfauteuilok, aztán egy fekete íróasztal, tele rakva szépen összecsomagolt aktákkal. És az íróasztal előtt egy nádfonatú karosszék és mögötte egy könyvespolcz, tele egyforma kötésű törvénykönyvekkel. A levegő is barnaszínű és a pontosság szaga uralkodik benne. Ugy érezte, mintha a kalendárium hatná át az irodát. És ez imponált neki, mert ő sohasem tudta, hogy hányadika van ma.

Midőn kilépett a kapun, messziről Gyurit látta, három hölgy társaságában. Elegáns, fekete bársonykabát volt rajtuk és Sándor azonkívül még csak egy piros őszes, és két pirosas barna fiatal arcot látott. Szeretett volna Gyurival beszélni, de nem akarta őt mulatságában zavarni,

azért sietve, mintha észre sem vette volna, távozott. Gyurinak ugyanis multság, ha nő-társaságban van.

Az Andrásy-ut és Váczi-körut sarkán utólérte őt Gyuri.

- Ember, ne rohanj, mintha hivatalból jönnél, - mondotta. - Tudod-e, kikhez volt most szerencsém?

- Láttalak a gráncsiakkal, de nem tudom kicsodák.

- Dr. Túri Gézáné és Mili meg Ilonka nagysámok.

- Ah! Honnan ismered?

- Megismerkedtem velök a jégen. Csupa véletlenségből. És aztán beszélünk rólad. Barátom, ha nem láttam volna, hogy a hölgyek belém szerettek, azt kellene hinnem, hogy szerelmesek beléd.

- Ne mondd, hisz nem is ismernek!

- Épen azért. Csodadolgokat beszéltem nekik rólad. Kidicsértelek mindenképen és most a szegény lányok azt se tudják, hogy nagyobb zongoraművész vagy-e, vagy kellemesebb causeur?

- A kétségük csak holnaputánig fog tartani. Tagadom majd, hogy tudok zongorázni és bocsánatot kérek, hogy elfelejtettem mind az élő és holt nyelveket.

- Ilonka nagysám nagyon szép leány! És roppant okosak mind.

- Mi közöm hozzá?

- Utálatos vagy, vagy affektálsz. Hát nem szép dolog egy szép leány?

- Engedd meg, én azt hittem, hogy csak egy szép lány van a világon és az is az új világban.

- Csak egy szép lányba vagyok szerelmes, de gyönyörködöm minden szép leányban. Az ember azért, hogy szerelmes, csak nem lesz aszkéta?

- A regényekben igen.

- A regények ép olyan affektáltak, mint te. Minden emberben egy állat is lakozik és ennek is meg kell adni a magáét.

- Kényelmes filozófia. Tehát az állat el van ragadtatva Ilonka nagysámtól. Én meg éppen most morzsoltam le a státsvizitet az öregénél. Igen kellemes öreg úr, egy kicsit jobb véleménynyel van rólam, mint szerettem volna. Különben hagyjuk el ezt a művelt beszédet és beszéljünk okosan. Holnapután rabszolga leszek.

- Tudom.

- De holnapután szombat is lesz és én Kalabriáról nem akarok lemondani. Tehát megtartjuk vagy holnap, vagy vasárnap. Mikor alkalmasabb neked?

- Holnap dolgozom és vasárnap a szép özvegyhez vagyok hivatalos. A munkát nem halaszthatom, de ha szombaton nem megyünk Kalabriába, akkor a szép özvegy egy nappal előbb is fogad majd. Tehát vasárnap.

- Jó. Józsit majd értesítem én.

- Szervusz!

*

Szilveszter-estéje szép csillagos, havas este volt. Az utczákon nagy a sürgés-forgás, tele jókedvű emberekkel, a kik mind sietnek valahová, a hol mulatnak. A tovarobogó bérkocsikból egy-egy rikító szín villan elő. Ezek bizonyára a vigadóba mennek, a bolondok estélyére. A kirakatok is, mintha fényesebben volnának kivilágítva, a gesztenyesütő is a sarkon, mintha forróbb gesztenyéket árulna, mint az esztendő más háromszázhatvannégy estéjén.

Sándor a borbély-teremből lépett ki a ragyogó, zszibongó utczára. Ha az ember a borbélytól jön, szebbnek érzi magát és sokkal önérzetesebb. Különösen, ha tisztí egyenruha van rajta. Ez a feszes ruházat odaszorul az ember testéhez és kidolgoz minden izmot. És ahogy kardja odacsörömpöl a kövezethez és odaütődik a lábához, akkor bizonyos egyensúlyt érez magában. Az ember akarva, akaratlanul fölszegzi a fejét és kiegyenesíti a derekát.

Nem is járt olyan lomhán, mint máskor. Ruganyosan, elevenen rakosgatta a lépéseit és boszankodott rajta. Azon boszankodott, hogy tetszik magának. Hogy midőn a borbélynál megnézte magát a tükörben, tetszett neki a frizurája, csipetnyi kifent szőke bajusza és arca érdekes haloványsága.

És boszankodott különösen azon a gondolatán, hogy ő a lányoknak is tetszeni fog.

Hiszen ő olyan kiállhatatlan akar lenni! Űsse a kő, hogy épen ma jókedvű. És ennek a borbély az oka.

*

Az előszoba fogasai teleaggatva felsőkabátokkal. Alig tudta a saját köpenyét valahol beszorítani. Aztán a csukott ajtón keresztül hallotta azt a tagolatlan rekedt összevisszaságot, melynek egy nagy társaság beszélgetése - csukott ajtón keresztül - hallatszik.

- Egy leszek a sok közül, - gondolta és megint boszankodott. Azon boszankodott, hogy kellemetlenül érintette őt az, hogy nem ő az egyetlen vendég. Kiméletlenséget látott abban, hogy ha ő most nem jött volna el, azért itt mégis csak vidáman mulattak volna. Egy pillanatig habozott, hogy ne forduljon-e vissza, de már nem lehetett. A konyhából valaki az előszobába nyitott. Egy szép barnaarczu leány volt, hosszú lelógó hajjal. Bolyhos kék ruha volt rajta, az alján fehér csíkokkal. És elébe volt kötve egy ragyogó fehér kötény. A leány egy pillanatra visszahökken, aztán kíváncsian nézegette a deli hadnagyot. Az összeütötte bokáit, meghajtotta magát, de mielőtt szólhatott volna, a leány megelőzte őt.

- Ugy-e, ön Sándor? Én Mili vagyok. Megbocsássa, hogy olyan bizalmasan szólítom, de önről mindig per Sándor beszélünk és a papa is mondta, hogy mi csak Sándornak szólítsuk és ön csak Milinek fog szólítani. Mert ön a papa legjobb barátjának a fia.

Sándor érezte, hogy felelnie kellene, de nem tudta, mit mondott a leány. Csak a hatását érezte a szavaknak, de nem értette a szavakat. Érezte, hogy a vér az arcába tolult és ott megszorult. Szédült. És egész testét valami zszibbasztó melegség járta át. Nézte a leányt. Nem látta, csak a haját, fényes, szőke haját. Azt se látta, csak érezte. Valami bódító illatot érzett, egy meleg, vigasztaló illatot, mely azt mondja: Sándor! Olyan lágyan, olyan szívesen, a hogy csak az illat tud beszélni, melynek hangja nincs. És állt a leány előtt, és nem tudott mozdulni és nem tudott felelni.

És midőn Mili látta elpirulni a fiatal embert, ő is elpirult, ő is megzavarodott. Szégyelte magát. A papa mondta ugyan, hogy Sándornak szólítsák őt, de úgy érezte, hogy az előszobában, egymagában nem kellett volna megtenni. Mit gondol róla most Sándor?

Szerencsére valaki odabent kaczagott, ez magához térítette őket. Sándornak sikerült örömét kifejezni, hogy megismerkedhetett egy ilyen kedves hölgygyel, aztán még a karját is nyujtotta neki és bevezette a terembe. Az ajtóhoz érve, megint elbódította annak a fényes szőke hajnak az illata és önkéntelenül rebegette:

- Korilopszisz!

Aztán valami különös, hirtelen beálló csend tűnt föl neki és valami széles fényességet látott és lobogó gázlángokat. És egy csomó tarka alakot, a kik előtt rendre meghajtotta magát és aztán egy sarokban találta magát egy szép őszhaju asszonynyal, a ki mosolyogva beszélt hozzá. Mi ez? Olyan ostobának érezte magát. Szeretett volna szellemes lenni. Szeretett volna mulattató lenni és oly végnélkül unalmasnak érezte magát és érezte, hogy mindenkinek a szeme szánóan rajta függ.

Megfeszítette minden erejét, hogy tisztán lásson. És ekkor látta azt az ősz asszonyt jóságosan reá mosolyogni. És hallotta őt jóságosan beszélni.

- Az ön barátja nagyon szereti önt, ugy-e?

Kicsoda, Gyuri?

Ó, Gyuri nagyon szereti őt. Ne higyjék, a mit róla mondott. Csak a szeretet beszélt belőle. Említette, hogy nagyon kidícsért. Pedig nincs rajta semmi dicsérni való. És ő olyan unalmas.

Az asszony kaczagott.

- Soha annyi élvezettel nem beszéltem fiatal emberrel, - mondotta és látszott, hogy őszintén beszél.

De most másfelé kell néznie és őt sem akarja egészen magának foglalni le. A viszontlátásra!

Sándor legjobban szeretett volna ott maradni a zugban és tünődni rajta, hogy mi történt vele? De érezte, hogy nem maradhat ott. El kell vegyülnie a társaságban. Tudta, hogy be van mutatva mindenkinek, de nem emlékezett senkire. Csak egyre. Hol van Mili? Mili nem látta sehol.

Odabent a szomszédos szobában kártyáztak. Fölkelt és indult oda. Az ügyvéd úr ült ott egy kis zöld asztal mellett és mögötte Mili ült és nézte a játékokat. Még három öreg úr volt ott, tarokkoztak.

- Kártyázik öcsém? - kérdezte vidáman az ügyvéd, - akkor foglalja el az én helyemet, ha tetszik.

- Köszönöm, a tarokkhoz nem értek. De szeretem nézni. Ha megengedik, kibiczelek. Jól nevelt kibicz vagyok, a ki soha sem szól közbe.

- Kibiczeljünk együtt apának, - szólt hozzá Mili és kissé hátrább tolt a székét, hogy Sándor is elférjen.

Aztán kibiczeltek együtt. Mili az édes atyjának és Sándor Milinek. Alig nézett a kártyákba, de egyre nézte a mellette ülő leányt. Szép leány volt. Egészséges leány és erős. A mellett finom, lágy. És olyan gyermekes. Legfőlebb tizenhét éves.

Mili szívvel-lélekkel kibiczelt. És örült, ha apa nyert és búsult, ha veszített. Ilyenkor odahajolt Sándorhoz és magyarázta neki, hogy hogyan kellett volna játszani.

Midőn először hajolt feléje, Sándor megdöbbsent. Hirtelen úgy érezte, mintha ebben a helyzetben már lett volna valamikor, vagy álmodta volna. Világosan emlékezik reá. Bizonyosan álmodta. És most a valóságban ismétlődik ez. Csodálatos!

Aztán jelentették, hogy terítve van.

Sándor karját nyújtotta Milinek és az ebédlőbe vezette. És a hogy végigment vele a szalonon, a hol a nyüzsgő sokaság párokba alakult, valami szokatlan büszkeség töltötte el. Ő vezeti Milit! És ez a büszkeség visszaadta neki közvetlenségét és jókedvét. - Kezdett tréfálni és Mili jóízűen kacagott. Ez egészen boldoggá tette.

És boldoggá tette az is, hogy Mili mellé ültették a vacsoránál. És bal szomszédnője Ilonka volt, az idősebb leány. Ilonkára csak homályosan emlékezett, hogy beléptekor kezét fogtak. De most látta, hogy igen kedves leány.

Legfőlebb egy esztendővel idősebb Milinél, a kihez nagyon hasonlított. De elevenebb természetű volt s a mellett mégis komolyabb. Szemben vele egy öreg orvos ült, két idegen hölgy között. Az orvos mesélt az ő katonaeveiből és adomázott. Sándor pedig Kalábriáról beszélt és egész kedves genréket mutatott be a két leánynak, a kik gyönyörűséggel hallgatták fordultat beszédét.

- Ugy szeretem ezt a Józsit, - mondotta Mili. - Olyan kedves embernek festi.

- Igen és Gyuri is. - És következett egy apotheozis mind a kettőre. - A kis Boszorka pedig olyan tűzről pattant és olyan jó téát tud készíteni, mint senki más.

- Még nem ismeri az én téámat - mondotta Mili. - Meglássa, az legalább is olyan jó lesz.

- Csakhogy ma puncsot iszunk - jegyezte meg Ilonka. - Azt én főzöm.

- Nem, azt én főzöm, tavaly te készítetted és akkor megegyeztünk, hogy az idén én fogom készíteni.

Tizenegyre járt az idő, mikor asztalt bontottak. A társaság szétszlott a szobákban, a férfiak nagyobb rész a dohányzó-szobába vonultak, a hol az öreg urak folytatták az abbanhagyott pártit. A hölgyek apró csoportokban trécseltek. Egy fiatal asszony a zongorához ült és egy táncdarabot játszott. Egy fiatal ember a zongorára könyökölt és halkán énekelgetett hozzá.

Sándor szintén a dohányzók közé vegyült. Oly jól érezte magát ez este, hogy az élvezet fénypontjáról, a cigarettáról, nem mondhatott le. De nem is volt rá semmi oka. Mert ott volt mellette Mili is, a ki cigarettát kért tőle. Neki szabad cigarettázni, mert az olyan lány, a ki a háztartást vezeti, főz, süt és takarít, az cigarettázhatik is. Sándornak ez nagyon tetszett s midőn Mili cigarettáját meggyújtotta az ő cigarettáján, akkor behunyta a szemét és kéjjel szívta magába az illatot, a mely a két egymáshoz szorított cigarettán keresztül Mili ajkáról az ő ajkához szállt.

Ott álltak az ablakban, a nehéz függöny félig eltakarta őket.

- Kibiczeljünk? - kérdezte Sándor.

- Nem, - válaszolt Mili - nézzünk ki az ablakon. Az ablak mellett jó hűvös van.

És néztek ki.

- Szereti ön az éjszakát? - kérdezte Mili.

- Szeretem.

- Én csak télen szeretem, ha esik a hó és farsang van. Szeretek nagyon táncolni. Hát ön?

- Nem tudom, eddigelé nem sokat táncoltam és ezt sem nagy lelkesedéssel.

- Kár, - pedig szerettem volna önnel táncolni.

A zongorázó hölgy egy friss magyarba kezdett.

- Táncoljunk itt az ablakban, csak úgy, egy helyben, hogy ne vegyék észre. Jó?

- Jó.

Mili megfogta Sándor kezét és egymás szemébe nézve, csöndben, inkább csak kirezegtetve testükkel a ritmust, tánczoltak. Sándor kezdte megint veszíteni öntudatát, álomba tánczolta magát. És csak a puha meleg kezet érezte a kezében és csak a meleg sugarakat érezte Mili szemeiből az ő szívébe áradni. Mili azonban vígan kaczagott és betyárosan fújta magától a füstöt.

- Hiszen ön remek tánczos! És még sem szeret tánczolni?

- De most már szeretek. Most már szenvedélyes tánczos vagyok.

Nem tudta, mivé lett? Ennek a kis leánynak mindenik szavára csak azt válaszolhatta, hogy igen, vagy nem! Hová lett az ő fanyarsága? Az ő exaltált paradox beszédmódja, melylyel kaczagtatni és vérig sebesíteni egyaránt tudott?

- Sándor úr! - hangzott a szalonból. - Hol van Sándor úr?

Az a szép ősz asszony hívta őt, dr. Túriné.

Bement.

- Most önön a sor. Hallottam az ön zongoraművészetéről. Ön fog bennünket az új esztendőbe átzongorázni.

Bármint szeretett volna, Sándor nem szabadkozhatott:

Csak annyit kockáztatott:

- Nem tudom, nagyságos asszonyom, hogy talállok-e kottái között olyat, a melyet már ismerek. Lapról nem szeretnék e nagy társaság előtt játszani.

- Játsszék kotta nélkül. A mit akar. Vagy tudja? Rögtönözzön valamit, valami fantaisiet, hiszen ön nagy álmodó, a mint tudom.

Soha sem hitte volna Sándor, hogy ő ilyen dologba belemenjen. De a zongoráról át lehetett nézni az ebédlőbe, a hol Mili állt a nagy kredencz előtt és készítette a puncsot. Egy óriási üstben egy óriási forralón főtt az ital és a kék lángok ragyogó rámát képeztek Mili körül. És ekkor ő odaült a zongorához és jártatta a billentyűkön ujjait. És egyre nézte a kék fényben lebegő leányalakot és ekkor valami iszonyú félelem vett rajta erőt, valami kínos nyugtalanság. Érezte, hogy legjobb volna most megsemmisülni, mert ez életének delelő pontja. Az óramutató közel jár az új esztendőhöz és az ő élete végső boldogtalanságához. Irritált elméje előre futott vagy harmincz esztendővel és látta magát fehér szakállal, roskadó testtel és onnan visszanézett a mai napra és az úgy tűnt föl neki, mint az őszi esős táj, ködösen, nyirkosan, siváran... Aztán hirtelen látta maga előtt Kalábriát, a Józsi lakását és szombat este van és ők kártyáznak. És mindegyiküknek van kibicze, Józsi széke mögött a kis Boszorka, Gyuri mellett Lilian és ő mellette Mili. És Mili puncsot tölt a poharakba és ők mind a hatan koczintanak egymással és kívánnak egymásnak boldog új esztendőt. És ő olyan boldog és az ő nyugtalan adagiója egy derült, szinte rakonczátlan chersoba ment át...

És ekkor felzúdul az ebédlőben a taps és Mili hozzálép egy párolgó pohárral és könyes szemekkel odanyújtja neki.

- Az új esztendő üdvére, - mondja és Sándor sorba koczint mindegyikkel és mindenki azt mondja, hogy olyan szép dolgot már régen nem hallott.

V. GITA.

A kapuban elbucszózott egy csomó embertől, a mi elkedvetlenítette. Mert még ott a tenyerén az a puha, meleg kézszorítás, melylyel Militől elvált. És most ezek az emberek ráteszik a tenyerüket és brutális szorítással elmosás. El is mosták.

- Haza? - Nem. Ki, ki az éjszakába, olyan helyre, a hol semmi sincsen, még sötétség sincs. A világűrbe szeretett volna menni! Ne hasson rá semmi, hadd fejlődjék ki az ő háborgó, fájó szívéből az új világ, mely benne forrong.

- Mi lelte?

Mili! Milyen közönséges név! És milyen közönséges leány viseli! Átrevideálja az egész estét, nem hallott tőle valami okosnak nevezhető szót. De muzsika volt a beszédje! Ő reá úgy hatott. És minden mozdulata olyan illatos volt, mintha külön légkörben mozogna. És még emlékezetben is megcsapja őt ez a finom, bódító illat.

Szerelmes belé? Valószínű. Sőt bizonyos. Hiszen előre mondotta neki Gyuri, hogy az első leány, a kinek a szemébe néz, szerelembe ejti majd. Tehát szerelmes. Irtóztató! Nem tudta miért, de iszonyú félelem fogta el őt erre a gondolatra. Már ott főtt, a mikor zongorázott, is meglepte őt ez a félelem.

Szerelmes! Hát lehet-e ő boldog szerelmes? Képzeltető-e, hogy egy leány úgy érezzen ő irányában, mint ő érez most Mili iránt? S ha igen, föltehető-e, hogy éppen Mili az a leány?

Keserőség fogta el. Az utca ugyanolyan, mint máskor. Minden olyan, mint máskor! És Mili? Az is lefeküdt valószínűleg és alszik úgy, mint máskor. A mikor ő benne egy új világ forrong, a mikor érzi, hogyan dől romba az ő egész belseje, az érzése, a gondolkodása, akkor ennek még akkora hatása sincs erre a brutális, szilárd világra, mint mikor egy hócsomó leválik valamely ház ereszeről.

Haraggal fogta a markolatot és odacsördítette a kardját a kövezethez. A csörömpölő zaj végigszaladt a vízhangos néma éjszakán s elveszett az utca szögletén. Azon a szögleten sárga fénytáblákat látott és egy vörös lámpát.

- Kávéház.

És ekkor eszébe jutott, hogy volt ő már egyszer ebben a kávéházban. És eszébe jutott az a feketeruhás kasszirleány, a ki kaczerkódott vele és korilopszisszal parfümözi a zsebkendőjét. Korilopszisz! Csodálatos, az ő kedvencz parfümje és ez a leány is használja és Mili is használja. Csakhogy Milinek a hajából és egész mivoltából árad ez az illat, ennek a leánynak pedig csak a zsebkendőjéből.

- Ez az egész különbség a kettő között, - gondolta - és még valami. De az csekélység.

Megállt az ajtóban. Odabenn hangos a jó kedv. Durva zshivaj, durva kaczagás hallik ki. És ekkor ismét végtelen keserőség tölti őt el. Itt is fölösleges, mint mindenütt, ez a leány idebent nagyon jól mulat - ő nélküle.

Féltékeny volt! Soha egy szót nem váltott vele és úgy érezte, hogy ez a leány megcsalja őt, nélküle mulatván. Ugy érezte, hogy neki joga van e leányhoz. Micsoda joga? Mindegy. Joga van hozzá.

És csörömpölve nyitott be a kávéházba, dühösen, mint egy féltékeny férj, a ki tetten akarja érní hűtlen feleségét. Midőñ kezét a kilincsre tette, valami hangosan sikoltott benne: ne menj! ne menj! Aztán nyöszörögve könyörgött valami benne: irgalom, ne menj be! - De ő a fogait csikorgatta: Mindegy, ha halálom is!

Midőñ belépett, hirtelen sötét lett körülötte. Nem tudta, mi ez. De aztán eszébe jutott, hogy az ottani forró pára ellepte a szemüvegét. Megtörülte és körülnézett. A kávéház tele emberekkel. Közönséges, durva emberek, némelyik ingujjban ült és leányok, asszonyok is voltak közöttük, a kik ölekeztek, csókolództak. Aztán minden asztalon pirosló poharak, tele groggal.

A kasszában pedig ott ült a kisasszony, fehér derék volt rajta és a nyakán gyöngysor. Három fiatal ember - olyan kereskedősegédforma - könyökölt a kassza párkányára és udvarolt neki. Ő pedig mosolygott.

Tehát csakugyan! Mulat!

Odalépett a kasszához, odacsapta tenyerét két pálinkás üveg közé és harsány hangon szólt:

- Boldog újévet kívánok!

A leány megijedt, az a három fiatal ember megrökönyödött, eszükbe jutott valamennyi katonabotrány, melyekről az ujságban olvastak és ösztönszerűleg visszahúzódtak.

- Nem emlékszik már reám? - szólt Sándor, tekintetével szinte sújtva a leányt.

Ezt pedig egyszerre csak elborította a vér, skarlátpiros lett arcza. Kezét a szívére nyomta és egy darabig nem tudott szólni. Aztán próbált mosolyogni, de félt, mert részegnek tartotta Sándort.

- Boldog újévet kívánok! - ismételte Sándor és hangjába már egy kevés gúny vegyült. Hiszen régi ismerősök vagyunk! Vagy már nem emlékszik reám!

De emlékszik. Csak nem ismerte meg mindjárt, mert akkor nem volt egyenruhában.

- Ugy-e körülbelül másfél hónapja, hogy itt volt, de akkor nagyon rosszkedvű volt?

- Szamár voltam, - válaszolt Sándor. - Épen másfél hónapot veszítettem. De majd pótoljuk. Ugy-e iszik velem egy pohár puncsot?

- Köszönöm, szívesen, de...

- Semmi de. Ezek az urak lesznek szívesek és átengedik önt nekem. Úgy-e, hogy átengedik? - fordult a fiatal emberekhez és ráütött a kardjára.

- Kérem, hadnagy úr, kérem, - mondogatták azok és rögtön eloldalogtak. Billárhozni mentek.

Sándor letelepedett az ő asztalukhoz.

- Mondhatom, gavallér udvarlói vannak magának. És maga ilyen gyáva mihasznákkal tud mulatni?

- Oh kérem, hadnagy úr, hiszen csak néhány percze, hogy itt vannak. Aztán nekem beszélgetnem kell mindenkivel, a ki ide jön.

- Nyomorúság, - dünnyögte Sándor.

Majd szemébe nézett a leánynak.

- Ugy-e önt Gitának hívják?

- Nem, Juliskának.

- Az nem lehet, önt Gitának hívják. Az arcza olyan, hogy önt Gitának kell hívni. Majd én úgy szólítom magát. Beleegyeznek?

A leány nevetett.

- Legyen úgy. Gita leszek. Nekem is tetszik ez a név.

A pinczér hozta a puncsot.

Sándor a leánynak nyújtotta az egyik poharat, a másikat meg magasra emelte.

- Tehát szervusz, Gita! A régi barátságra!

A leány koczintott vele.

- Szervusz!

Sándor egy hajtásra megitta a forró italt. Letette a poharat és aztán merően nézett a leányra.

- Hallod-e Gita, nekem nem tetszik, hogy elfogadtad tőlem ezt a testvérpoharat.

Gita csodálkozva nézett rá.

- Miért nem?

- Mert én most beszélek veled először és így tudom, hogy te mindenkitől, a kivel először beszélsz, elfogadod a tegezést.

A leány összerázkódott, szemei rámeredtek Sándor kifejezéstelen fölhevült arczára, aztán hevesen, lázasan tette kezét a feléje könyöklő fiatal ember vállára:

- Ne hidd, ne hidd, esküszöm, hogy nem igaz! - mondotta szenvedélyes remegő hangon. - Esküszöm, hogy te vagy az első, a kivel megteszem és nem is fogom megtenni soha másnak.

Sándoron valami hevület járt át. Átragadt reá a leány szenvedélyes kifakadása és mámorba ejtette. Egy pillanatra fölülkerekedett még benne az önérzet-hiányból származó csüggettsége és szaggatottan kérdezte:

- Hát mért épen én, mért épen én?

- Nem tudom, - válaszolt a leány, - nem tudom, mikor először láttalak, olyan különös voltál, olyan egészen más, mint mások. Olyan lágy, olyan szomorú. És mikor elmentél rám se hederítve, akkor úgy szégyeltem magamat, hogy sírtam. Megvet, gondoltam, mert kaczerkódtál vele. És szerettem volna utánad futni és mondani neked, hogy nem mindenkivel kaczerkódom. De akkor megint csak szégyeltem magamat és nem mertem megtenni...

- Igazán? - dadogta Sándor. - Igazán?

Súlyedt körülötte minden. Nem látta a füstös nagy termet, nem látta az embereket, csak Gitát. S midőn Gita a zsebkendőjét szorította az arczához, akkor elbódult, támolygott és egészen elvesztette az esztét. Érezte a parfümöt és ekkor egyszerre csak Milit látta a kasszában ülni, de tudta, hogy Gita ül ott. És beszélt Gitához és képzelte magának, hogy Mili válaszol neki.

- Tehát te szeretsz engem?

- Nem tudom, de olyan jól esik, hogy ismét eljöttél.

- Jól esik, hogy eljöttem...

- És úgy-e miattam jöttél, miattam?

- Miattad, miattad.

- És el fogsz jönni máskor is?

- Máskor is, máskor is.

- Mindennap?

- Mindennap.

- Milyen jó vagy, - súgta Gita és odahajolt hozzá.

És Sándor érezte, mint érinti arcát a leány haja és nézte, nézte telt fehér nyakát és gondolta, hogy Milié nem lehet fehérebb. Aztán hirtelen oda nyomta ajkát a fehér nyakra és a leány megrezzent és ő kéjjel gondolta magában, hogy megcsókolta Milit.

- Szeretsz? - kérdezte és elképzelte, hogy Militől kérdezi.

- Most már megmondom, - válaszolt a leány, - szeretlek és mindig foglak szeretni.

- Mindig fogsz szeretni, - ismételte Sándor és elképzelte, hogy Mili mondotta ezt.

Aztán valami beteges jókedv rabja lett.

- Pinczér, - kiáltotta, pezsgőt adjon, de jót!

S midőn fölemelte a gyöngyöző poharat:

- Szerelmünkre Gita!

Majd újra töltött.

- Gita, én fölajánlok neked három esztendőt az életemből és cserébe te adsz nekem három esztendőt a tiedből! Áll az alku?

- Áll, - mondotta Gita, - és én szolgálód leszek és te parancsolhatsz nekem.

És Sándor mámorosan magához szorította a leányt és forróan, szomjasan csókoltatta:

- Oh Gita, miért nem hívnak téged Milinek!

VI. INTERMEZZO.

Zúgó fejfel ébredt föl másnap. Nem volt képes fölkelni. Az átélt éjszakát nappal ébren átálmodta. Egész napon át feküdt az ágyában és várta, hogy rendbe térül a lelkiülete. De nem térült rendbe. Csak az izgatottság helyébe valami fájó apáthia lépett, egy végtelenül sivár, reménytelen hangulat. Érezte, hogy kell valamit tennie, de nem tudta, mit. Végre nagy nehezen fölkel. Este volt már. Meggyújtotta a lámpát és főzött magának teát.

- Ha már zeneszerző voltam, hadd legyek író is, - gondolta, aztán leült és írt.

A SÉTATÉREN.

Ragyogó nyári délelőtt. A sugarak vidáman tánczolnak a zöld leveleken. Ahány levél, annyi millió sugár, ahány sugár, annyiféle zöld. Egy elegáns fiatal ember ül az egyik padon és élvezettel cigarettázik. Midőn utolsót szippant, eldobja a csutakot, előveszi revolverjét és egykedvűen föbe lövi magát.

A durranásra összecsődül a tömeg. A tömeg egyáltalán arra való, hogy egy durranásra összecsozduljon. Akadt köztük egy rendőr is és még valaki, a kit a rendőr ismer. A rendőr arra való, hogy egy elegáns öngyilkos úrnak fölszedje elgurult czilinderjét és rátegye véres, agyvelős arczára. Ehhez a mi rendőrünk kitünően értett. Azután jött egy rendőrorvos és egy rendőrtisztviselő. A rendőrorvos arra való, hogy a beállott halált konstatálja és a rendőrtisztviselő, hogy jegyzőkönyvet vegyen föl. No meg arra, hogy a személyazonosságot konstatálja. Ha a halál és a személyazonosság konstatálva van, akkor a föld tovább forog és az orvosnővendékek a klinikán folytathatják anatómiai tanulmányaikat.

A rendőrtisztviselő kikutatja az öngyilkos zsebeit és diadalmasan ránt elő egy levelet. De elolvastván a czimet, szétnéz a tömeg között.

- Nincs itt reporter?

- Van! - kiált az az úr, a kit a rendőr is ismer és átvette a levelet.

Bevonult a közeli kávéházba és ott egy pohár konyak mellett olvasta a következőket:

Kedves reporter úr! Jól tudva, hogy a hol valakinek a csekélyisége megszűnik létezni, ott ön is jelen van, nem tettem postára a levelemet. Ezzel a levéllel megteszem önt általános és kizárólagos örökösömmé. Önnek hagyom a boritékot, (ha vigyázva bontja fel és kifordítja, még használhatja), a benne levő papirost és a rajta levő betűket. Mind, mind az öné. Aztán a jobboldali mellényzsebemben talál egy finom cigarettát, oly finomat, a minőt még soha sem szítt. Arra gyújtson rá, ha a levelemet olvassa. Tudja, szeretnék egészen bizonyos lenni benne, hogy valami élvezetést csak talált a hagyatékomban. Ha ugyan be nem mocskolta a vérem. Tudniillik a cigarettát. Ebben az esetben bocsánatot kérek, nem szándékosan tettem.

Önnek kedves reporter úr, bámulatosan finom, fürkésző esze bizonyára már kitalálta, hogy ennek az én öngyilkosságomnak is csak úgy megvan a maga oka, mint minden másnak. Minden öngyilkosságnak van oka, de egy-egy ok elegendő sok, sok öngyilkosságnak. Kényelem szempontjából ön bizonyára nyomatott magának már öt-hat blankétát, melyeken csak a helyet, időt és a nevet kell kitölteni, hogy a riport kész legyen. Hogy honnan ismerem ezt a blankéta-rendszert? - Buzgó ujságolvasó voltam.

Lássa, kedves reporter úr, azért tettem meg épen önt örökösömmé, hogy az én esetemnél ne használjon blankétát. Én ambiciozus öngyilkos vagyok és akarom, hogy teremő géniusza egy új fogalmazásban legyen kénytelen remekelni. S hogy ezt a munkáját megnehezítsem, elmondom önnek töviről-hegyire gyászos tettemnek okát.

Ah, kedves reporter úr, ugy-e bár ön még nem volt sohasem öngyilkos? Ön hasznos tagja akar lenni a társadalomnak, a ki megfizeti az adóját, a fej- és a kutyaadóját egyaránt. Ön nem akarja hazáját - szerénység nélkül legyen mondva - becses személyében egy adófizetőtől megfosztani és azért él tovább. Ugy-e csak azért? - Én, lássa, sohasem fizettem adót, egy ideig fizettek értem mások, úgy, mint a kutyaért, de most már gazdátlan vagyok. A haza eszerint kénytelen lesz pusztán az életemet és esetleges meg nem született utódaimat siratni.

Ah, kedves reporter úr, hogy is kezdjem? Ön az én egész hosszú episztolámból egy betűt sem fog érteni és azért szeretnék egészen őszinte lenni. Fogadni mernék, hogy ön nagy kópé és már az első sorok után valami ostoba kategóriába fog sorozni, spleent, vagy melancholiát fog emlegetni. Ne tegye! A világ nekem elég mulatságos: sok alkalmat nyújt az egyedüllétre. És ha az ember egyedül van, akkor nézőközönség és a többi emberek mind komédiások, a kik ennek az egy embernek a mulattatására élnek. Aztán a cigaretta. Oh, uram a cigaretta! Ez a finom kék illat, melyet az ember hosszú szőke szálakból produkál, a mint lassan, finom körökben, illatos csíkokban fölemelkedik a levegőbe és szétfoszlik, szétolvad minden elhamarkodás nélkül, nyugodtan, flegmatikusan! Milyen gyönyörűség! Ha az embernek lelke van, akkor az nem lehet más, mint lilaszínű cigarettafüst.

És érzem, hogy az embernek van lelke. Olykor fölszáll a keblemben, világosan, kéken és érzem magamban kavarni. Olykor fölszáll a szemembe és könyeket szí belőle... Szeretném látni! - Megízleltem az összes dohányfajtákat, a füstjök után tudom őket megismerni és most szeretném látni azt a füstöt is, mely bennem az életet tartja. Egy kis pukkanó gyújtómasinával rágyújtok magamra és elszívom magamat. Gyönyörtől fátyolos szemekkel nézem az elszálló füstöt, mely fölszáll az ég felé, de szétfoszlik, mielőtt odaér. Aztán megmarad a hamu. Azt hiszem, szép, tiszta fehér hamu lesz.

Ezentúl nem fogok cigarettázni. Azt hiszem, nem is lesz hozzá többé kedvem. Nem fogok érezni. Nem fogom magamat érezni. Halott leszek és nem tudok róla. És még azt mondják, hogy nincs paradicsom!

Ugy-e, kedves reporter úr, ön süket és vak? Ne tagadja, tudom bizonyosan, hogy ön süket és vak. Mert csak akkor hall valamit, ha valami hallatszik és akkor lát valamit, ha valami látszik. Meg fog öregedni. Meg fog házasodni és vasárnap kimegy a feleségével meg a gyerekeivel a városligetbe és rendel magának sört. Meg fog öregedni.

Sohasem ittam sört. Ez nagy szerencsétlenség. Az ember okvetlenül öngyilkos lesz, ha nem iszik sört. Ezt ön nem érti? - Én sem. De érzem, hogy ha sört ittam volna és sóskiflit ettem volna, akkor most nem lennék öngyilkos. A sör olyan szolid ital, olyan nyárspolgári, szorgalmas, takarékos szaga van és olyan olcsó. Azt mondják, hogy butít és rengeteg mennyiségben fogyasztják. Sohasem ittam sört.

De a helyett jártam sokat az erdőben. És jártam benne gyakran, akkor, a mikor a lombok árnyékára ráborult az alkony árnya. Ekkor a virágok lelkei kiszállnak kelyheikből és összegyűlnek egy nagy tisztáson. Ott keringenek színes fátylaikkal, lebegő, foszló illataikkal. Olyan bódító az az illat! Az ember a szívébe szívja és megfájdul tőle a szíve. És ebbe az illatkeverékbe bevegyül a föld szaga, az a nehéz, üdítő, termékenyítő szag és az ember azt is a szívébe szívja és a virágok illata gyökeret ver a föld szagában és állandóan benne virul. Ne menjen soha este az erdőbe!

És aztán a félhomályú lombokon átzizzen a szellő, halkán, egészen halkán és megrepegnek tőle a lombok és minden levél sír. És én járok a keskeny ösvényen előre és mindig csak egy árnyékot látok magam előtt. Egy nagy emberformájú bokor árnyékát. És gondolom magamban; egészen addig a bokorig elmegyek, aztán fordulok vissza. És megyek, megyek és a szellő átzizzen a falombokon és az a bokor csak ott marad a távolban, egészen a távolban. És hallom az erdőzúgásból: jer, jer! És én csak megyek, csak megyek, roskadó inakkal előre és nem érek közelebb. Az az árny mindig csak előttem van, húsz lépésnyire és én mentem már - úgy rémlik - vagy húsz kilométert és nem tudtam megtenni azt a húsz lépést. És folyton hallom: jer, jer! És néha látok egy világos árnyékot, egy csábító, szép árnyékot, mely integet nekem keresztül az ösvényen és érzem, mint illatoznak szivemben a virágok lelkei és akkor összeroskadok és nem tudok tovább. És hallom az erdőt zenélni, az ő milliányi hangszerein az ő egyetlen csodálatos melodiáját és akkor gondolom, ha nem volnék olyan fáradt, mehetnék tovább. És körülleg a hűvös szellő és azt súgja, ha nem volna testem, akkor nem volnék olyan fáradt. És az erdő már egészen fekete és a szentjánosbogarak kigyuladnak és a tücskök czirpelnek. És én fekszem tehetetlenül, és érzem, ha nem volna testem, akkor nem volnék olyan fáradt...

Reporter úr, az Isten áldja meg! Megmondtam önnek mindent. Kár volt! Mert mégis csak előveszi majd azt az ötödik számú blankétát és ráírja a nevemet. Ezen a blankétán az áll, hogy «pillanatnyi elmezavar.» És ön még mindig állítja, hogy nem vak és nem süket?

Ön képmutató!

VII. FOSZLÁNYOK.

- Beteg vagy?

Ezzel toppant be hozzá még az este Gyuri.

- Nem.

- Gratulálok, akkor szerelmes vagy.

- Honnan tudod?

- Megfeledkeztél Kalábriáról.

Sándor homlokára ütött.

- Istenemre, megfeledkeztem róla. Tehát tényleg szerelmes vagyok?

- Nem az a kérdés. Hanem az a kérdés: Mili-e, vagy Ilonka?

- Te Gyuri, iparkodjál néhány percze komolyságot affektálni. Gyújts rá a szivarodra, hiszen nem ég és tégy úgy, mintha az én históriám érdekelne. Azután pedig nyisd meg bölcseséged csatornáit és áraszd reám annak tartalmát.

- Legyen úgy, de csak röviden. Tehát Mili vagy Ilonka?

- Mili és Gita, - válaszolt Sándor és elmondta rendre, a mi történt.

- És most szeretnék fölmászni a háztetőre és nyávogni, mint egy ábrándos kandur. Utálom magamat, hogy olyan szentimentális bolond vagyok és nem tudom: mi lesz ebből? Szeretem Milit, annyira, hogy ha rágondolok, valami ostobaság jut eszembe és mikor Gitánál voltam, őszintén ajánlottam föl neki azt a három esztendő. Ha nem elégedett volna meg a három esztendővel, bizonyára megtoldottam volna még hátralevő napjaimmal. És most adj tanácsot: kit csaljak meg a kettő közül?

Gyuri nyugodtan, óvatosan szította a szivarját.

- Mindenekelőtt legyünk tisztában azzal, hogy a te hamleti ingadozásod pusztán lelkiismereti kérdés. Nem kell megcsalnod egyiket se, bátran szeretheted mind a kettőt. Én csak eléggé komoly ember vagyok, sokkal komolyabb, mint te s a mellett vígabban élem világomat, mint te. Szeretem az én Lilianomat csak olyan forróan, mint akármelyik rímkovács, de azért tegnap ott voltam a szép özvegynél és holnap nem tudom, hogy három közül kihez fogok menni. Az én szerelmemnek ezekhez a bolondságokhoz semmi köze, mert ezeket az emberben lakozó állat követi el.

- Az állat, - ismételte Sándor... - szegény Gita!

- A te Gitádat pedig ne sajnáld, mert ez a hölgy megszokta már, hogy transito szeressék. Fontosabb kérdés az, vajjon Mili fogja-e viszonzni gyöngéd érzelmeidet?

- Arra nem is gondolok. Szeretném tudni: mit szeressen meg rajtam?

- Azt magam sem tudom. De lehet, hogy megtetszik neki a cvikkered. Szeretem az ilyen szerénykedéseket!

*

Vasárnapra hivatalos volt Túriékhoz ebédre. Minden vasárnapra szólt a meghívás.

Alig győzte bevárni a vasárnapot.

Midőn az előszoba ajtajához ért, erősen dobogott a szíve. Nem mert becsöngetni, úgy várta ott egyálltában, hogy szíve lecsendesüljön. Aztán mégis csak csöngetett. Ugy érezte, mintha más valaki tette volna.

Igen nyájasan fogadták. A mama mosolygott, Ilonka mosolygott, Mili pedig kaczagott. Olyan világos, mosolygó nap volt! Mit tehetett mást? Mosolygott ő is.

És jókedvű volt az egész ebéd alatt, jókedvű volt ebéd után is. A család és a még jelen volt két vendég (öreg urak) csak úgy gyönyörködtek benne. Finom szatirával szólt mindenhez, ártatlan, vidám ötletekkel beszélt, ha nem szóltak valamiről. Mindenki bizalmaskodott vele. Mili odatartotta neki a csirke kulcscsontját és mind a kettő gondolt valamit. Milinek kedvezett a szerencse.

Ebéd után pedig megint kért tőle cigarettát. Ugy megörült neki Sándor!

Aztán együtt kibiczeltek apikának a tarokknál. Ez mennyei üdv volt.

*

Minden vasárnap Milinél, minden este Gitánál. Nem tehetett róla. Nem akart elmenni, de mihelyt tízet ütött az óra, ő gépiesen fölkel és ment Gitához. Ugy örült neki a szegény leány!

Ott maradt nála éjjeli két óráig. Ekkor ért véget Gita inspekciója és Sándor hazakisérte.

És beszélgettek egész este bizalmasan, halkan, Sándor a kassza párkányára könyökölve, Gita a kezében tartva a Sándor kezét. És a cigány-muzsika és a rekedt, tompa kávéházi lármában Sándor egyre kérdezte a leánytól:

- Szeretsz?

- Szeretlek.

- Mindig szeretsz?

- Mindig, mindig.

És olyan jól esett neki, úgy gondolta, hogy Mili mondja ezt neki.

*

Kalábriában pedig egyre barátságosabb, vidámabb, melegebb lett a levegő. Soha egy szombat-estét nem mulasztott, még Gita kedvéért sem. És apróra elbeszélte barátainak mindent, a mi vele történt, az apró kedvességek, melyekben Miliéknél részesült, aztán kérdezte: mit gondolnak róla?

Gyuri apodictice nyilatkozott.

A kicsike határozottan szerelmes. Az öregeknek pedig nincs ellene kifogásuk. Hiszen olyan ügyetlenül viselkednek a gyerekek, hogy legalább az anyának tudni kell róla. S ha ellenük volna ez a fejlődő viszony, ezer és egy módja volna annak, hogy Sándornak kitegyék a szűrét. Legegyszerűbb volna minél hamarább túlesni a vallomás megható jelenetén.

Józsi pedig áhítatosan hallgatta őket. Az ő gömbölyű arcán ilyenkor valami melancholikus tünődés tükröződött vissza, a mi nem maradt észrevétlen.

- Te is szerelmes vagy? - kérdezte tőle Gyuri.

- Szeretnék lenni, - válaszolt Józsi halkan. - Ha hallgatlak benneteket beszélni és látlak benneteket, akkor mindig elbúsulok. Túljárók a harmincz esztendőm és még nem voltam szerelmes. És ilyenkor kérdelem magamban: Istenem, hát mért nem vagyok én szerelmes? Nem leszek soha sem szerelmes? És ekkor irigyellek benneteket, mert érzem, hogy olyan édes lehet az, ha az ember szerelmes.

Sándor ekkor gyöngéden megczirógatta barátja orczáit.

- Szegény kis ebecském, Józsikám, nem tud szerelmes lenni. Hiszen olyan aranyos jó szived van! Mért nem nézel körül a lányok között? Hiszen sohasem vagy társaságban, hogy lehetnél valakibe szerelmes?

- Hát én nem vagyok senki? - pattogott közbe a Boszorka. - Mért nem szeret a bácsi én belém?

- Mert te az ő kis Boszorkája vagy, - nevetett a bácsi - és egy kis tacskozó. Csak nem leszek szerelmes egy rövid ruhás kis tacskozóba?

- Jól is teszed. Ugy sem kellenél annak a tacskónak! Én csak a fekete bajuszokat szeretem.

- Boszorka malicziózus, - konstataálta Sándor. - Egész Kalábriában nincs fekete bajusz, még ha mind a lámpákat eloltanák is.

*

- Nézd Ilonka, Sándor már megint az ócska nyakravalójával jött el. Milyen utálatos! Rá se lehet nézni.

- De Mili, hisz a múlt héten ön épen dicsérte ezt a nyakravalót!

- Istenem, hisz annak már egy hete! Most már ócska és utálatos.

Mit tehetett? Minden héten új nyakravalót vett. A szabószámlája is fölszaporodott. Ki tehet róla? - Mili nem szereti őt egy toilletében látni. És ezt ő olyan kedvesnek találta.

És a többi is nevette.

*

Az a kibiczelés!

A székek minden alkalommal távolabbra kerültek a tarokkozóktól. Végre nem is láthatták a kártyákat.

De azért kibiczeltek.

Buzgóan nézve a játszókra, halk hangon beszélgettek. Csodálatosan gyerekes dolgokat. Ruháról, zongoráról, cigarettáról. Sándornak Kalábriáról kellett beszélni és iskolásgyerek koráról.

Aztán beszéltek a jövőről is. Milyen jó gazdasszony lesz belőle, majd meglássa.

- Meg fogom én azt látni?

Mili zavarba jött. Könyek gyültek a szemébe.

Ez volt a vallomás.

- Mili, édes, aranyos, szépséges, jóságos Milike!

- Sándor, Sándorka, fészületlen, czvikkeres, édes Sándorka!

- Te! Mondd, hogy: te!

- Nem birom, - súgta Mili és elfordította a fejét. És Sándor szeretett volna a lábaihoz borulni és megköszönni neki, hogy nem birta neki azt mondani, hogy te.

Gita olyan hamar mondta!

*

Aztán mindgyakrabban akadt dolga Túriéknál. Mili majd valami kottát kért tőle, majd valami könyvet. Azon vette magát észre, hogy mindennapos Túriéknál. És mindennapra új nyakravalót vett.

És kibiczelés közben szerette volna mindig kérdezni Militől: «Szeretsz?» De ajka nem nyílt erre a szóra. Nem tudta Milinek azt mondani, a mit Gitának mondott. És midőn Mili tőle kérdezte:

- Szeret?

Akkor nem tudta felelni, hogy: Szeretlek! hanem azt mondta:

- Nem, nem, gyűlöllek, kimondhatatlanul gyűlöllek. - Ugy-e te is gyűlölsz engem?

- Igen, - válaszolt Mili és nevetett.

*

És minden este ott volt Gitánál. Sokszor Militől jöve ment Gitához. Félelem szorongatta, valahányszor benyitott a kávéházba, egyre dobogott a szíve, ha Miliéknél becsöngetett. De azután elmúlt a félelem. Ha Gitánál volt, mint valami fátyolon keresztül látta Milit és Milivel suttogva olykor az árnyékban, mely sötét haját körülúszta, ráismert a Gita barna hajára.

Egyszer, egyetlen egyszer nem ment el Gitához.

Vasárnap volt, éjfélkor, búcsúzni akart. Már rajta volt a kabátja, bottal, kalappal a kezében búcsúzni akart, mikor Mili elszedte tőle kalapját, botját és ránczigálta a kabátját.

- Maradjon még Sándor, kérem.

- De Mili, legyen okos, hisz nem maradhatok itt reggelig!

- Miért nem? Én akarom, hogy még itt maradjon.

Ott maradt.

A cseléd az ebédlőben már eloltotta a lámpát, a sötétben mentek a többiek után, a kik már a szalonba tértek vissza. És ekkor Sándor hirtelen két lány kar nyomását érezte nyaka körül és két forró ajak égett az ő száján.

- Sándor, te, Sándor... szinte sisteregve hangzott lelkében ez a te.

Ez este nem ment Gitához, ezzel a csókkal ajkán nem mehetett Gitához.

*

Gyuri egy idő óta nagyon rosszkedvű.

- Mi bajod?

- Ostobaság. Elolvadt a jégpálya és én szeretnék még korcsolyázni.

Egyszer minden apropo nélkül kijelentette:

- Ez az Ilonka sokkal csinosabb, mint Mili és sokkal okosabb.

- Világos, - mondotta Sándor, - kitűnik abból is, hogy Mili szeret engem s nem ő.

- Kár, hogy nem találkozhatom többé velök. A jéggel együtt ők is elolvadtak számomra. Az öregek pedig átkozottul lassú eszűek. Legutóbb nem minden czéltatosság nélkül úgy búcsúztam tőlük, hogy «a viszontlátásra jövő télen» és a mama nyájasan azt felelte: «Remélhetőleg a nyáron is találkozunk.»

Máskor meg izgatottan csapta le a kártyákat:

- Gyerekek, nem tudok ma játszani. Nem tudok. Ezek az amerikai levelek mind hosszabbak és mind üresebbek lesznek. Már szinte nyoma sincs a régi Liliannak. Folyton mulatságról, meg hangversenyéről, meg jourról és egy mennyei jó táncosról ír és sohase - rólam. Kezd a dolog gyanús lenni.

Egyszer pedig csak kimondotta:

- Vége mindennek.

Egy vastag postacsomagban visszaküldte Liliannak a leveleit.

- Ez hát az örökkévaló szerelem? - kérdezte Józsi.

- Tudja Isten, nem volt az igazi. Az ember sohasem tudja, mikor szeret igazán. Különb, Lilian lépett vissza, én álltam volna szavamnak.

*

Istenem, a jövő héten Szilveszter estéje van. A harmadik Szilveszter-este Miliéknél.

Tudja Isten, boldog, nagyon boldog és boldogtalan, nagyon boldogtalan.

Boldog, ha ott van Milinél vagy Gitánál, boldogtalan, ha magára maradt. Ilyenkor mindig megszállja őt az a kínos félelem, az a rettenetes kérdés vetődik föl benne: mi lesz ebből? - Nem tudja magának elképzelni az életet Mili nélkül és nem tudja elképzelni magának, hogy Mili valamikor az ő felesége lesz. Szinte lehetetlen. De borzasztó volna, ha tényleg nem volna lehetséges. És Gita! Nem tudja, mi lesz Gitával.

Világosan látja, hogy ez a leány ő benne él. Tisztában van azzal is, hogy ez a leány főleg azért ragaszkodik hozzá, mivel ő nem szeretésről, hanem szerelemről beszélt neki. Ez a leány, a kihez mindenki a legléghább hangon beszélt, a ki nem is tartott igényt soha más hangra, egyszerre szerelemről hall. Ugy, mint azok a tisztességes hölgyek, a kik nem állanak szóba vele, a kasszirővel. Egy jóleső szerelmi komédiát játszott eleinte, de aztán a komédiából valóság lett. Szereti őt, híven, bizonyos hálás ragaszkodással azért, hogy nem beszélt vele úgy, mint mások.

Aztán jelentkezik nála egy új, egy rettenetes éjjeli vendég: a gond. Gita sokba kerül, Mili még többbe. És a jövedelem csekély és az adóssága nagy. Apjának most már tényleg igaza van: nem rendes ember. De tehet-e ő róla, hogy az az érzélem, mely mindenki másból rendes embert csinál, éppen őt kényszeríti a nem rendes életre?

Mind sűrűbb, hosszabb és izgatottabb értekezései vannak mindenféle emberekkel. Nem tehetett mást - Józsiól kért pénzt. És hogy megvetette magát ezért!

Aztán sokszor ábrándozott.

Kalábriában sokszor elmerengett soká, aztán szinte üdvezült arcczal kezdte:

- Gyerekek, milyen fényes volna, ha milliomos volnék! Nem, nem közönséges milliomos, hanem valóságos nábob ha volnék. Építenék egy nagy palotát, háromemeleteset. Az első emeleten lagnál te Józsi, a másodikon Gyuri és én a harmadikon. Mindenki a feleségével. Aztán kaláberezni minden este és a feleségeink kibiczelnének. Főlséges! Szinte érdemes volna lopni azokat a milliókat.

S rendelgette egyre az új ruhákat, pezsgőzött Gitával és reggel, délben, estve kenyeret evett pirított szalonnával.

VIII. DANSE-MACABRE.

I.

Az éjszaka csendes és fehér, fehér és hideg.

Hogy is történt? - Lehetetlen, csak álmodta. De álomnak is lehetetlen. Akkor mégis csak megtörtént.

Már a csengetyű is gyanusan szólt. Sikított idegesen, mérgesen, mintha boszankodnék, hogy nyugalmban háborgatják. Aztán az előszobában elébe jött Mili - kísért szemekkel.

- Óh Sándor, Sándor, ezt nem hittem volna felőled. - A papa úgy haragszik!

Valami forróhideg áram járta át a testét. Elállt a lélegzete, csak azt tudta hebegni:

- Mi? Mi?

De ekkor már nyílt az ajtó. Mili anyja állott meg benne. Hidegen, kimérten bólintott a fejével és intett a leányának:

- Mili!

Mili megindult, majd megállt. Aztán egyre hátranézve a megkövesült Sándorra, eltűnt a szobában.

- Azt hiszem, férjem beszélni óhajt önnel. Ha tetszik, az irodában találja.

Megint az a hideg fejbólintás és az ajtó becsukódik.

Sándor pedig állt mozdulatlanul.

- Mi? Mi?

Aztán mintha sejtett volna valamit.

- Gita... tudják...

És úgy érezte magát, mint egy leleplezett gazember. Menekülni akart, soha sem nézni többé szemébe az embereknek, kifutni az előszobából és a világból.

Majd valami végtelen elkeseredés töltötte el, valami daczos elkeseredés... Azért se! - Benyitott az irodába.

Dr. Túri az íróasztalnál ült. Annál a fekete íróasztalnál, a rendezett aktákkal, melyekről példát vehetne magának minden akta és minden ember. És az ügyvéd arcza is olyan száraz és komoly volt, hogy Sándor nem látott különbséget közte és az akta között.

- Jó estét! - beszélni óhajtott velem ügyvéd úr.

Ez a hivatalos levegő bizonyos száraz, üzletszerű hangulattal töltötte őt el. Egészen úgy érezte, hogy itt egy ügyet kell rendbe hozni, üzletszerűen, szárazon.

- Kötelességemnek tartottam úgy a családom, mint régi barátom iránt, hogy önnel *ma még* beszéljek.

(Az ügyvéd úr tulságos akcentussal hangsúlyozta azt a *ma még*-et - elérte volna enélkül is, hogy többször nem kíván beszélni vele.)

- Ezt az ügyet adták ma át nekem. Ön ellen való. Hétszáznyolcvan forint - divatáru-számla. Azonkívül édes atyjától kaptam ezt a levelet. Sziveskedjék elolvasni.

Az iroda alatt, a földszinten, megszólalt egy zongora. Furcsa. A Danse-macabre-t játszotta valaki, igen értelmesen. És ez a sötét, babonás zene ugy illett ezekhez a sötét, babonás betűkhöz. Összeolvadt a lelkében a betű és a hang:

Kedves szeretett barátom!

Baráti kötelességet teljesítek, midőn az alantiakat tudomásodra hozom. Fájdalom, azokra az örvendetes tudósításokra, melyeket nekem fiam felől írtál s melyek azzal az édes reménynyel töltöttek el, hogy a baráti édes kötelékeket rokoni kötelékek fogják fölvaltani, oly információkkel kell válaszolnom, melyek ebbeli terveinket halomra döntik. - Barátom, fáj a szívem, de neked meg kell mondanom, hogy az én fiam semmirekellő ember, a kiből soha sem lesz semmi. Tégedet és családodat félrevezetett és azzal egy újabb rút tulajdonságot árult el: a képmutatást. - Kötelességem téged figyelmeztetni, hogy fiam könnyelmű, ledér életet folytat, adósságokat halmoz adósságokra s midőn hozzátok eljár, alig gondolhat másra, mint hozományra, melylyel könnyelműsége következményeitől szabadulhasson. - Ilyen körülmények között te tudni fogod, hogy mit tégy, én e figyelmeztetéssel tartozom azon soha nem zavart baráti érzületnek, mely bennünket egymáshoz fűz. Az áldozat nagy, de nem olyan nagy, hogy barátságunk oltárán nagyobbat nem lehetne bemutatni...

Odalent örülten kergetik egymást az akkordok. Sándor látja a Danse-macabre mind a huszonegy alakját, a mint egymásba kapaszkodva utána rohannak a kaszás halálnak és hogy - hogy nem?... ez a látvány olyan groteszknek, olyan mulatságosnak tetszik neki, hogy hangosan felkaczag.

Aztán kaczagva odafordul a kövé vált ügyvédhez:

- Gratulálok, kedves ügyvéd úr, az ilyen barátság megfizethetetlen. Castor és Pollux! Pollux föláldozza Castornak a fiát. Ön minden bizonynyal ép oly készséggel áldozná föl neki leányát. Ugy-e? - Ne tagadja, hiszen szép dolog a barátság! Hanem - és itt egyszerre komolylyá vált - egyre figyelmeztetem és számon fogom azt öntől kérni, majd - valamikor. Hogy az én apám fölcsap Jákobnak és engem Izsáknak használ az önök külön Istenük dicsőítésére, ahhoz nekem semmi közöm, mert én rólam van szó. De hogy ön Milit valamikor az ön tiszteletreméltó privát érzelmeinek áldozza föl, azt önnek egyenesen megtiltom. Mili az enyém és ha a világ összes Castorai és Polluxai harapnának is a lábikráimba, őt nem engedem tőlem elragadni. El vagyok adósodva? - Igen. Ön azért nem adja nekem leányát? - Jó. De vissza fogok önhöz jönni és milliókat mutatok önnek. Akkor aztán derék ember is leszek. Ugy-e? És Mili rám fog várni és jaj önnek, ha nem engedi majd reám várni. Isten önnel!

Ezzel sarkon fordult és ment.

Az ajtóban megállt. Habozott, inogott. Aztán kínos zokogásban tört ki és visszatántorgott.

- Uram bocsásson meg, bocsásson meg. Nem szabad önt bántani. De higgyen nekem... ugy szeretem Milit... ne taszítson el... nem vagyok léha, nem vagyok könnyelmű... kenyérből és vízből élek... ugy takarékoskodom... Apám téved, nem szeret engem... És Mili ugy szeret... kérem, kérem...

Nem tudta mit beszél, csak dadogott, könyörgött, összefüggéstelenül, össze-vissza. Mindent egyszerre akart elmondani, ami eszében volt és az ügyvéd összeránczolt homlokkal állt ott és csak azt értette, hogy ez a fiatal ember kétségbe van esve.

Aztán megszólalt, komoly, kimért hangon, mely később kissé barátságossá vált:

- Sajnálom, fiatal barátom, hogy így kell önnel szemben állanom, de apai kötelességem ezt parancsolja. Az ön atyja talpig becsületes ember s ha ő ítél így önről, én mást nem tehetek, mint hogy leányom boldogságát megóvjam öntől. De ha ön tényleg jobb, mint a milyennek mostan látszik, úgy ne veszítse el a bátorságát. Ön is fiatal, a leányom is fiatal. Kezdjen új életet, önnek nagyon szép tehetségei vannak s ha majdan mint más, új ember lép elém, akkor még beszélhetünk erről. Fogadja legjobb kívánságaimat.

Sándor nem hallotta az egyes szavakat, de megértette körülbelől, hogy mit mond az ügyvéd. Gyámoltalannak, elhagyottnak érezte magát, nem volt semmi gondolata, semmi akarata. Állt egy darabig mereven, lehorgasztott fővel és bambán elhallgatta a zongorázást. Az ügyvéd várta, hogy valamit mondjon, vagy hogy távozzék. Aztán hirtelen leült és előszedett egy akta-csomót.

Sándor erre magához tért. Az egyik akta el van intézve, már foglalkozik a másikkal, gondolta keserűen. Milyen szorgalmas!

- Egy kérdés még, ügyvéd úr, mielőtt távozom.

- Tessék.

- Beszélhetek még egyszer Milivel?

- Sajnálom, jobbnak tartom, ha nem látják többé egymást.

- Irhatok neki?

- Sajnálom.

- Megmondaná neki, hogy várjon reám?

- Sajnálom.

- Ugy áldja meg az Isten, ügyvéd úr, megyek megszerezni a leánya árát.

Az előszobában megállt és várta. Ugy érezte, hogy Milinek ki kell jönnie és a nyakába borulva mondania: várok, várok reád, mind halálig! És akkor ő boldogan és reményteljesen neki indult volna a világnak és bizalommal, kitartással dolgozott volna.

De Mili nem jött. Hallgatózott, semmi nesz. Az előszoba gázlángjai halkán sisteregtek, halkán és egyhangúan és az a sistergés belevegyült a forró sárga levegőbe. A szalonba vezető ajtó zárva volt, reménytelenül zárva és ő bámult reá égő, vágó szemekkel s érezte, hogy ez az ajtó elzárja előle az üdvösségét.

Midőn megcsapta őt a hideg estéli levegő, elszédült. Megcsendültek agyában a Danse-macabre félelmes ütemei, az apja levele, az ügyvéd hideg komolysága, a gázlángok, a zárt ajtó és Mili kisírt szemei, mind valami érthetetlen zűrös összevisszaságban kavargott benne és ebből a khaoszból lassanként kiemelkedett egy marczangoló, égető érzés, valami zokogó kétségbeesés és végtelen keserűség.

- Ki kellett volna jönnie, ha szeretne, kijött volna!

II.

Az éjszaka csendes és fehér. Fehér és hideg.

Isten tudja, mióta bolyong már, merre jár. Hajtotta őt a kétségbeesése keresztül az éjszakai utcákon, míg a háborgó indulatokat valami tompa fásultság váltotta föl.

Egy pár emberalak vált ki feketén a fehér utczából. Egy férfi és karjába kapaszkodva egy asszony. Az emberek látása belezökkentette őt az ő megszokott kesernyés hangulatába.

- Ez bizonyosan nem viselt mindennap más nyakravalót, - gondolta magában. - Milyen becsületes ember!

Azok a régi szép idők! - Hajdan az ifjak megviaskodtak valami sárkánnyal az ő világszép leányukért, ma pedig ki kell egyenlíteni a divatárus-számlákat. Nevetséges!

Azaz könnyebb dolog sárkányt ölni, mint számlákat kifizetni. Mégis csak nagy időket élünk!... És Istenemre, meg fogom fizetni a nyakravalóimat és büszke leszek rá... Mégis csak nevetséges!...

A toronyóra éjfél után egyet ütött, Sándor összerázkódott. Ezekre a hangokra érezte csak, hogy fázik. Fázik és szomjas. Amott a sarkon a sárga fénytáblák és a vörös lámpa... Gita!... Föltámadt benne az önmaga iránti szánalom, úgy érezte most, hogy valami hallatlan igazságtalanságot követtek el rajta és szomjazott rá, hogy valakinek elpanaszolhassa. És szomjazott vigasztalásra, szeretetre, hízélgésre. Ott, Gitánál megtalálja mind azt és... és... Gitánál majd elbucúzhatnak Militól is.

Milyen boldogan mosolygott feléje a lány! Elébe nyújtotta az ő szép fehér kezét és kebléhez szorította az övét. És tett neki szelid szemrehányásokat, amiért olyan soká váratott magára.

- Rosszkedvű voltam, nagy szerencsétlenség ért.

- Az Istenért, micsoda?

Sándoron valami örületes jókedv vett erőt. Oly rettenetesen komikusnak érezte az ő helyzetét, hogy kezdett rajta mulatni.

És túlzott szomorú hangon mondta:

- Az én divatárusom beperelt.

Gita kaczagott.

- Te oktondi, úgy megrémíteni engem! Hát az olyan nagy szerencsétlenség?

És Sándor bizonyos elégtételt érzett, hogy Gita sem foghatja föl: miért olyan nagy szerencsétlenség ez. És voltaképen mégis csak ennyi az egész.

És folytatta az ő nagy bajának a parodizálását.

- Bizony nagy szerencsétlenség! Mert tudd meg, tudatlan szép gyermekem, hogy egy ember, a kit a divatárusa beperel, az erkölcsileg agyon van ütve. Az olyan embert megbélyegzi a tulajdon édes apja, otthagyja a menyasszonya, kizárja minden tisztességes társaság. Az olyan embernek egyedül kell bolyongania a hideg éjszakában, el kell hagynia hazáját, tévelyegnie kell a nagy világban, kiátkozottan, megvetetten, a míg csak ki nem fizeti a divatárusát.

Milyen okos ez a Gita! Mulatságosnak tartja ezt és nevetségesnek! Valóban nevetséges és mégis úgy van.

Gita konyakot töltött neki. Kocizottak, ittak. Olyan meleg, jó ez az ital.

És odahajolt egészen közel Gitához, olyan közel, hogy minden lélekzetnél Gita keble érintette az ő arcát. Ettől az érintéstől elbódult Sándor, megrengett az egész teste és megszállta őt ismét az ő hallucinációja... Milire gondolt.

És rekedt, szenvedélyes hangon kérdezte:

- Te Gita, ha az édes apád nem engedne hozzád menni, nem jönne-e ki az előszobába?

- Milyen furcsa kérdés! Mért kérted ezt, hiszen...
 - Ne kérdezz, hanem felelj. Nem jönnél ki az előszobába?
 - Persze, hogy igen! De hogy kérdezhetsz...
 - Te Gita, ha én elmennék innen messzire, sok, sok esztendőre és mondanám neked: várjál! - Várnál reám?
 - Veled mennék, nem engednék magad menni.
- (Velem jönne... És Mili... Talán ő is velem jönne... De nem... hiszen Gita csak a kávéházat hagyná itt, Mili pedig az atyját és egy négyemeletes házat.)
- De nem jöhetsz velem, itt kell maradnod és itt várni reám. Vársz?
 - Várok, akármeddig várnék. De ugy-e, nem igaz? Nem hagysz el?
 - Mulassunk, - mondotta Sándor. - Olyan jókedvem van, mulassunk. Igyunk pezsgőt és húzasunk a cigánynyal. A cigány már nincs itt? - Akkor daloljunk. Olyan jókedvem van!
 - Talán mennénk? - kérdezte Gita. - Háromnegyed kettő van már, mehetnénk.
 - Jó, menjünk. Menjünk kocsin. Jó?
 - Jó.

Beültek egy bérkocsiba.

- Akárhová, - mondotta Sándor a kocsisnak, - de gyorsan, hogy a lovak meg ne fázzanak.

A kocsiban levetette a téli kabátját.

- Melegem van, izzadok. Hát te fázol?
- Nem, olyan jó...
- Most menjünk, együtt megyünk. Tudod hová? - Ausztráliába. Velem jössz?
- Megyek akárhová.
- Milyen jó vagy.

És szilaján magához ölelte a leányt és elborította arcát csókjaival. És a leány karjai is szorosán a nyaka köré fűződtek és ajkai odaforrtak az ő ajkaihoz, hosszantartó, fuldokló csókokban... Nem szóltak semmit, csak csókolódtak, egyre csókolódtak, hogy kipattant az ajkuk és a kocsi megtelt forró párával. És behallott a kocsi dübörgése, a haláltáncz ütemeire robogott a kocsi és Sándor úgy érezte, hogy ő most ki van hajítva a világűrbe és röpül, röpül a semmin keresztül, Gitával az ölében.

- Haljunk meg, - dadogta - haljunk meg!

A leány karjai szorosabban fogták át a nyakát és Sándor feje lehanyatlott a lihegő kebelre.

- Sándor, Sándor ne beszélj ily rettenetes dolgokat... Oly szép az élet, ha együtt vagyunk!
- Oly szép az élet, ha együtt vagyunk... - dadogta utána - de nem vagyunk együtt, kidobtak, el kell válnunk... Vársz reám?
- Már megint így beszélsz... Ugy-e csak tréfálsz?
- Tréfálok, igen, tréfálok... Hát ne haljunk meg?
- Nem, nem, te csunya.

És csókra csók... Elkábultak mind a ketten. És a kocsi átrobogott a magános fehér éjszakán, czéltalanul, keresztül-kasul az utcákon. És Sándor engedte magát csókolni, fáradtan, tehetetlenül és beleszövögette a kocsirobajba, a csókcsattanásba a Danse-macabret... És világosan látta maga előtt a tánczó csapatokat, a kaszás halált, majd kigyuladt agyában az a régi kép - Mili a guruló földgolyón, csábítóan integetve feléje, ő pedig egy vágató paripán mindig nyomában; a paripa patkói alatt pedig egy elgázolt nőalak... Szegény Gita!...

És a fekete paripa fölött lebeg vigyorogva, fehér lebegő köpenybe burkolva a halál és finoman peng a kaszája.

IX. MEHET!

Izgatottan rontott be Gyurihoz a hivatalba.

- Te Gyuri, ma kaláberezünk, okvetetlenül kaláberezünk, a bucsúpartiet játszuk ma.

Izgatott, vonagló hangon mondta ezt.

- Kidobtak, mert bepereltek, nem engedtek többé vele beszélni. Kidobtak, mint egy kutyát és azt mondták, hogy szerezzek előbb pénzt, aztán visszajöhetek. És én megyek pénzt szerezni, Amerikába megyek, még holnap, de ma még kaláberezünk.

Jó ideig tartott, míg Gyuri megtudta a dolgok állását. Megrendítette őt barátja szerencsétlensége, de irigyelte is. Milyen ember! A világ összedül fölötte és ő kaláberezni akar.

Próbálta vigasztalni, ajánlott neki ezer módot, hogy a dolgok elsímuljanak. Hiába! Sándor a fejébe vette, hogy ő milliókat akar Túriéknak mutatni és azokat csak Amerikában szerezheti meg.

- Ne légy bolond Sándor, Amerikában sem röpködnek a milliók. Ép oly bajos ott boldogulni, mint itten. Aztán ott egészen magadra vagy, itt legalább támaszkodhatsz mi reánk, reám és Józsira.

- Édes barátom, hiába minden. Mennem kell. Nincs semmi reményem, hogy ott viszem valamire, de mennem kell. Nem élhetek már itt. Fojtogat a levegő. És minden percz gyötörne engem, hogy itt vagyok, hogy néhány lépésnyire vagyok tőle és még sem mehetek hozzá. Mennem kell, hogy másutt menjek tönkre. Egy óceán válaszszon el tőle, akkor legalább átlátom, hogy miért nem mehetek hozzá.

Majd elgondolkodott.

- Te Gyuri, jőjj velem! Hiszen ugyanis neked kellett volna Amerikába menned - Lilian miatt. Jőjj velem, még megérthetitek egymást.

Gyuri arcját elborította a vér.

- Ne beszéljünk erről, vége már annak - teljesen vége.

- Tehát nem jössz?... Olyan szép lett volna.

Aztán megjelent ajkán az ő tünődő, világos mosolya.

- Istenem, milyen furcsa! Az egyiknek tányéron kínálják a menyasszonyt és nem kell neki. A másik meg Amerikába megy, hogy Európában egy leányhoz jusson. Milyen furcsa!

Egész nap lázasan lótot-futott. Veszekedett a miniszteriumban, könyörgött a katonai parancsnokságnak, hogy még aznap kikaphassa az útlevelét. Isten csodája, hogy mégis kikapta.

Midőn ez megvolt, boldogan sietett Kalábriába.

Nyomott, borús volt ott a hangulat.

Gyuri és Józsi szótlánul ültek egymással szemben és a kis Boszorka lábujjhegyen járt-kelt és arcza szomorú volt.

Sándort meglepte ez a komorság. Ő már egészen beletalálta magát a helyzetbe, mintha magától értetődnék, hogy ő neki Amerikába kell mennie és igen érdekesnek és mulatságosnak tartotta ezt az utazást. Valóságos kéjutazásnak tetszett neki. Mert csak az utazásra magára

gondolt, tovább nem. És háttérbe szorultak az okok is, melyek őt a világba hajtják, a pusztaság pedig tetszett neki.

- Fiúk, gratuláljatok, megvan az útlevelem. Mondhatom, kemény munka volt, míg kikaphattam. Átkozottul megbecsülik itt minálunk az embert, százfelé evidenciában tartják s míg a leltárból kikeresnek valakit, addig meg is dohosodhatik. Az ember kezd magáról valamit tartani, ha látja, milyen nehezen adják ki neki az útlevelet.

- Ne menjen el Sándor, - könyörgött a kis Boszorka, - maradjon itt az én kedvemért. Ne menjen, ne menjen.

- Édes kis Boszorka, el kell mennem. Az útlevelem megvan, kárba veszne, ha nem mennék el.

- Ne beszéljünk erről, - szólalt meg Gyuri.

- Igen, hagyjuk ezt, - toldotta meg Józsi.

- Osszunk, - mondotta Sándor és ledült a karosszékre. - Boszorka nagysám, az utolsó csésze teát iszom ma, fejtse ki egész művészetét. Ki oszt?

És kártyáztak.

És a kis boszorkány meggyújtotta a téamasinát és szomorúan nézegette a kék lángokat. És a két barát nyomottan, szórakozottan játszott, csak Sándor kártyázott a régi jókedvvel és a régi lelkesedéssel. De lassanként őt is megejtette a szobában honoló szomorúság és mind csendesebb, mind szótalanabb lett ő is.

- Kvart-ász-béla, - jelentette sóhajtva és odadobta a kártyákat. Milyen szerencsétlen ficzko lett belőlem, hogy egy kvart-ász-béla sem tud már lelkesíteni!

A kis leány elébük tette a teát. A párologó gőzök fölszálltak Sándor arczába és ő kéjjel szította magába a finom illatot. Melegség töltötte be a szobát és a kéménybe tévedt szél hangosan búgott. És Sándor mohón szította magába a teát, megfürdött a szoba melegében, végigtapogatta a karosszék szőnyegbevonatát és nézte, apróra nézte az egész barátságos szobát. Érezte, hogy ő most évek hosszú sorára lakik jól puhasággal, kényelemmel, hogy innen távozva hajléktalan lesz, mint a téli szél, nem lesz meleg szobája, nem lesz karosszék és nem lesznek barátjai. És csend volt a szobában, az ő barátjai is arra gondoltak: mikor lesz neki megint barátságos otthona?

- Barátaim! - szólalt meg egyszerre Sándor, - ígérjétek meg, hogy a legközelebbi kaláberpartiera hozzám jöttök. Megigéritek?

A két jóbarát némán bólintott igent.

- És be lesz fűtve a szobám és lesznek puha karosszékeim és finom téám és - nálam is tudnak talán jó teát készíteni!

Félénken mondotta ezt az utolsó mondatot és kémlelve nézte barátjai arcát: mit gondolnak - fog-e valaki nála teát készíteni?

- Mikor indulsz? - kérdezte Gyuri.

- Holnap reggel kilenczkor. Kikisértek?

- Természetes. Pénz dolgában hogy állsz?

- Fényesen Gyurikám, fényesen. Likvidáltam. Eladtam a zongorámat, a bútoraimat és a könyveimet. Untig elég pénzem van - New Yorkig.

- És ott?

- Ott nem akarom, hogy pénzem legyen. Minden milliomos koplalással kezdte a pályáját. Nem akarom a chanceimat néhány ebéd miatt rontani.

- Aztán mihez fogsz?

- Nem vagyok még egészen tisztában vele. Istenem, annyi mindenféle pálya áll nyitva előttem. Mehetek pinczérnek, napszámosnak, hordárnak vagy útczaseprőnek. Barátaim, nagyszerű lesz, feltűnést fogok kelteni. Mert hála eddigi életmódomnak, vagy tíz esztendőre való úri ruhám van. S hogy meg fognak engem bámulni, ha elegáns ruhában, tiszta inggel, selyem nyakravalóval, czilinderrel és czvikkerrel söpröm majd az utcát. Nagyszerű lesz, már előre is örülök neki.

- Boldog ember, - sóhajtott magában Gyuri s Józsi tisztelettel nézett Sándorra, hogy az milyen erős ember lehet, hogy oly könnyen fogja föl a helyzetét.

- Aztán írtok gyerekek, sokat és vidámat. És szombaton este jőjjetek össze, úgy mint eddig és tártlizzatok. És szombaton este én is be fogok ülni valami kávéházba és gondolkodom Kalábríára. Boszorka gyöngyöm, maga is gondoljon rám.

A szegény fiú odafordult az ablak felé és bámult ki az utcára. Könyvek borították be a szemeit és nem akarta, hogy lássák. Nem is látta, hogy mögötte hogy tapad rajta három könyes szem-pár.

Tizenegykor bucsúzott, mint máskor.

- Maradj ma még.

Nem, a házirendet nem akarja megzavarni. Ma épen nem. Legyen minden úgy, mint eddig volt. Jó éjszakát. A viszontlátásra, reggel nyolczkor.

- Gitához mégy? - kérdezte tőle az utcán Gyuri.

- Nem, Gitához nem megyek többé. Nem akarok tőle bucsúzni.

- Akkor hazakisérlek.

Sándor habozott. Küzködött magával, aztán mégis csak kimondta:

- Hagyj magamra, Gyuri. Hozzá akarok menni, az ablaka alá. Hátha ébren van és láthatom. Aztán talán ő is várja, hogy jőjjenek az ablaka alá. Legalább nem lehetetlen.

Egész éjszakán ott állt az ablaka alatt. Az ablak sötét volt és ő bámulta, bámulta és várta, hogy Mili megjelenjen ottan.

Hiába várta.

*

A málháját előre küldte ki a vasúthoz. Ő pedig Gyurival, Józsival és a kis boszorkánnyal gyalog mentek oda.

Egyikük sem szólt semmit.

Gyuri a kis Boszorkával előre ment. Sándor Józsival követte őket.

A keresztülvirrasztott éjszaka meglátszott rajta. Sápadt volt az arcza, a vonásai fáradtak, elcsigáztak. És boldogtalannak érezte magát. Nem tudta megérteni a helyzetét, nem értette, hogy jutott ő ennyire. Aztán valami szeliden sajgó fájdalom töltötte el.

Vénnek, kiéltnek érezte magát, legalább száz évesnek.

- Barátom, - szólalt meg végre, - szereted a muzsikát?

- Szeretem, de nem valami különösen. Miért kérded?

- Inteni akarlak. Óvakodjál a muzsikától!

Aztán vagy öt percnyi hallgatás után hozzátette:

- Igen. És a parfümtől is.

Aztán eltűnődött ismét, hosszan.

- Igen, - ismételte, - csak így eshetett meg. Ha nem hallanék mindenben muzsikát és nem éreznék mindenből illatot, akkor sohasem lettem volna ilyen gyöngé, léha ember.

A váróteremben elfogta őt az izgatottság. Itt mindenki siet. Az utasok sietnek a pénztárhoz, a pénztártól, a mállahordók sietnek, a vonatvezetők sietnek, még az órák is sietnek. Aztán a magas plafondon összeverődnek a hangok, lázasan, zűrösen, a csengetyűk lelkendezve sikítanak, sikítanak a lokomotivok, lihegnek a kazánok, robognak, zörögnek a kocsik és a pályaudvar vasszerkezete folyton remeg. Mennyi ember! Mennyi láda! Mindnyájan utaznak. Az egyik passzióból, a másik üzletből. Az egyik esküvőre, a másik temetésre. Az összes utazásra indító okok működnek itt, de fogadni merne, hogy még sohasem ült vonatra ember a végett, hogy Amerikán keresztül jusson a menyasszonyához.

Második csöngetés. - Édes fiaim, áldjon meg az Isten. Boszorka, áldja meg az Isten. És...

Megölelték egymást, megcsókolták egymást, hamar túl akartak esni mind a négyen a bucsúzáson. Mikor a szép leányt magához ölelte, az nem bírta visszafojtani a zokogást.

- Isten veletek!

Hirtelen beugrott a kocsiba és nem mutatta magát többé. Egy sarokba temette a fejét és harapta a vánkosokat. Egy vékony pénzű utazó és egy vastag kapitalista a kupéban szokott kényelembe helyezkedtek. Körülötte zúgott minden. Az ajtókat becsapkodták, valami csöngetés, valami trombitálás... Mehet!

És megindult a sok kocsi lassú lökéssel és ő érezte, mint szakad meg lelkében minden kerékfordulásnál egy szál, mely őt e városhoz fűzte. Aztán röpiült, röpiült a világűrben, a semmin keresztül és érezte, hogy utazásának nem lehet más célja, mint meggyőződést szerezni magának arról, hogy a chanceok a semmiremenésre az egész világon egyformák.

X. TÖREDÉKEK.

New-York, jan. 29.

Húsz centem volt és választásom egy ebéd és cigarettázás között. Dohányt vettem magamnak, finom, valódi havanna dohányt és basának érzem magamat. A holnapi napról gondoskodják az, aki a verebeket táplálja.

Jan. 30.

Szép terveim füstbe mentek. Adieu czvikkeres, czilinderes utczaseprő!

Beállítottam egy nagy divatárú-üzletbe és följánlottam szolgálataimat, mint bolti szolga. Az irodában a princípálison kívül egy fiatal hölgy is ült, eléggé szép volt, hogy pápaszemének legyen mit elcsúfítani az arcán. A princípális kérdezte, hogy nem röstellem-e e munkát? - Nem, mondtam én. A hölgy kérdezte, hogy nem óhajtanék-e nekem megfelelőbb munkát? - Igen, mondtam én. Aztán a hölgy és a princípális soká suttogtak egymással és a suttogás vége az a hangos kijelentés volt, hogy ha tetszik, elfoglalhatom az üresedésben levő levelezői állást, heti húsz dollár fizetéssel. Gyerekek, heti húsz dollár! Ha Van der Bilt ennyivel kezdte volna, nem volnának elég milliók a földön az ő számára.

Gyerekek, négy nap mulva megkapjátok az első leveletem. Mit szóltok majd hozzá? Összeültök Kalábriában és Gyuri elolvassa majd. Aztán beszéltek rólam. Istenem, ötezer kilométer távolság van köztem és köztetek és én minden este gondolok rátok és még valakire és kérdezem magamtól, hogy mért tartják olyan szégyenletes dolognak, ha egy fiatal ember ledül a szalmazsákjára és bög, mint egy gőztrombita. És nem találok rá magyarázatot, csak érzem, hogy nevetséges és bögek tovább.

Február 27.

Gyerekek, hát nem szégyellitek magatokat, hogy egy szegény fiút így minden sor írás nélkül hagytok? Én már a tizedik leveletem indítottam útnak és minden napom azzal telik el, hogy várom a postát. Hát elfogyott már Magyarországon minden m. kir. postabélyeg?

Négy napon keresztül nagyon beteg voltam. Erős lázam volt. És ha egy pohár vizet akartam, magamnak kellett érte mennem. De nevezetes! Semmi szentimentális sovárgást nem éreztem a honi száraz dajkák e teljes hiánya fölött. Midőn még az ópium sem használt, melyet magamnak rendeltem, fölkeltem, rengeteg mennyiségű portert fogyasztottam és ettem hozzá félig nyers húst (ha egészséges vagyok, egyáltalán nem eszem húst) s ma már, kissé elgyengülve ugyan, de egészségesen állok a lábaimon, örvendve nem annyira fölgyógyulásomnak, mint inkább a sikerült kurának, melyet minden gazdátlan kutyának követésre ajánlok.

Gyerekek, tártlitztok hűségesen? - Istenem, én nem tarthatok veletek, ha ti nyolcz órakor este összeültök, akkor itt még csak déli két óra van és ha én este nyolczkor beülök a kávéházba, akkor ti már alusztok.

Milyen buta ez a földforgási teória! Kopernikus elrontotta az én képzelt Kalábriámat is. Mi egyebet csináljon hát egy ilyen szürke legény, minthogy a nap mind a huszonnégy óráján keresztül folyton rátok gondol, ti aranyos lusta gyerekek, a kik egyesült erővel várattok engem néhány nyomorult sor írásra.

Ma összeolvastam megtakarított pénzemem. Ötven cent híján száz dollár, másfél hónap alatt. Ha ez így tovább megy, akkor nyolczszázharminczhárom esztendő és négy hónap mulva együtt lesz az első millió. Milyen lelkesítő! - Spórolok tovább.

Márczius 15.

...Ne haragudjatok, gyerekek, hogy írok a nélkül, hogy valamit írnék. Itt ülök az én nyomorult odúmban és várom, hogy egyike ezeknek a magas épületeknek reám düljön, hogy aztán rögtön megírhassem nektek. De nem történik semmi és azért én csak fecsegek, fecsegek. Nem a ti kedvetekért, hanem a magam gyönyörűségére írok nektek. Beszélgetek veletek. És marad minden a régieben, a mikor még élőszóval beszéltem hozzátok. Fecsegek, fecsegek és ti hallgattok engem felelet nélkül (valószínűleg most is úgy lesz, lusta dögök) és a ti felfogástok helyességét az én ellenkező nézetem által megerősítve látjátok.

Azok a szép régi idők! Gyuri, jártál-e még sokat a jégre? Hát ők? Kis Boszorka, a téaszazon tart-e még? - Istenem, milyen szép kvartettot képeztünk és most solo kell bögnöm!

Április 21.

Becsületes fiúk, igazságtalanul vádoltalak benneteket. Tegnap kaptam meg a leveleiteket egy kerek tuczatot. Hol rekedtek? - Isten tudja. De áldom azt a lusta postát, hogy így halomra gyűjtötte őket, mert most legalább van mit olvasnom. Egész éjszaka olvastam őket és az én grafológiai tudományom segítségével összeállítottam magamnak a ti kedves, becsületes képeteket. Boszorka nagysám, milyen aranyos szép írása van. Folyton veszekedtem magával, folyton haragudott maga rám, de az nem gátol meg engem abban, hogy végig czirógassam ezeket a szép leveleket, mintha az ön gömbölyű piros orczái volnának. Józsi, Istenem! Hát ti báloztatok? - Vitted Boszorkát a nagy világba, hogy akadjon számára fekete bajusz? - És nem akadt mindjárt az első estén? - Olyan vakok és buták nálatok a fiatal emberek? - Aztán te, te gömbölyű hasú vén gyerekem, magad is körülnéztél és nem találtál? - Jönnél csak ide! Az én budapesti faiblesse-m még hagyott annyi látóképességet, hogy az itteni nőknek démoni szépségét észrevehessem. Mindnyájan piros arczúak és szürke szeműek, olyan szürkeszeműek, hogy szinte gyűjtanak. Józsi, jöjj ide át és parfümözni fogod magadat!

Gyuri, te nem írsz semmit magadról, sem - róluk. Ha Józsi nem írta volna, nem is tudnám, hogy fönn voltál náluk. Istenem, te láttad őt. És egy betűt sem írsz róla. Az ég szerelmére, ha tudnád, hogy gyötrődöm, nem maradt volna ténta a kalamárisodban. Áruló, íráj!

Az én princípálisnőmnek is aczélszürke szemei vannak. És kegyesen szögezi őket reám és néha órák hosszat kér tőlem információkat dolgokról, melyekhez semmi köze. És egyre emelik a fizetésemet és a princípálisnő (notandum a princípális ur húga) egyre kérdi tőlem, hogy meg vagyok-e elégedve. Furcsa.

Április 24.

Gyuri, ez csak neked szól! Megismerkedtem Liliannal! Megáll az eszem! Elment a tied? - Mért hagytad el? Mért nem jössz el? Ember, ha Isten volnál is, gondnokság alá kellene téged helyezni, hogy így prédáld a szerencsédet.

Ott voltam náluk. A princípálisom vitt el. Bemutatott, mint azt a hungarian gentlemant, a kiről szólt. Meghajtottam magamat, mint egy lakáj, mert annak éreztem magamat, majd valami csodaállatnak, a kit mutogatnak. Mr. és Mrs. is csak a fejüket lógatták, de Lilian oda-lépett hozzám, egyenesen, szinte férfiasan és megrázta a kezemet.

Aztán diskuráltunk. Milyen leány! Istenem, ha volna még eszem, ott vesztettem volna el. Milyen káprázó szellem! Soha sem hittem a szellem femininumában. Most nem hiszek a masculinumában. Mindenki aláveti magát neki. Otthon ő az úr a háznál. És milyen komoly és a mellett milyen finom, milyen szende! Ember, örült vagy? - Mért nem jössz el?

Megmondtam neki, hogy jó barátod vagyok. Nagyon megörült neki. Kérdezte, hogy meg-nősültél-e? - Megmondtam, hogy nem. - Hogy jut erre a kérdésre? És a nélkül, hogy én szóltam volna róla, hogy ismerem a ti viszonyokat, elmondta, hogy egy ideig jegyesednek tartotta magát, de aztán leveleiből észrevette, hogy szíved másfelé van engageálva, felmondta neked a barátságot. Olyan nyugodtan, oly határozottan beszélt, hogy hamarjában elhittem neki, hogy te másba vagy szerelmes. Pedig tudom, hogy nem vagy. - Ember, itt félreértés van a dologban. Te azt hiszed, ő nem szeret már, ő azt hiszi, hogy te nem szereted már és egy ilyen buta hiedelem miatt ti elhagyjátok egymást. Gyuri, szedd föl a sátorfádat és jöjj, hamar, hamar, mert minden percért kár, a mit Liliától távol töltesz.

Május 5.

Gyerekek, ti már túl vagytok a vasárnapon, nálatok már este kilencz óra van, itt még csak délutáni három óra van. S képzelhetitek, hogy milyen kétségbeejtőn unalmas ez a vasárnap, ha én az irodában maradok.

És már két nap óta megint zaklat a muzsika. Majd ez a melódia, majd az a dal és illusztrációként arczok, látományok, emlékek, a melyek annál nyomasztóbban hatnak rám, mivel nem szabadulhatok a sejtelemtől, hogy valamikor visszatekintek majd rájuk, mint örökre elmúlt dolgokra. Gyerekek, hülyeség gondolni arra, hogy históriák, melyek kedvesek voltak a léleknek, majd valamikor, ha szürke szakállunk lesz, a megsárgult, elhervadt emlékek közé kerülnek és azután ép úgy fájnak, mint a podagra. - És hülyeség az is, hogy az ember röstel előttetek, boldog emberek előtt úgy beszélni, a mint a szíve kívánná. «A misspent life!» «Que de luttet et de peines pour finir une petite vie!»

Istenem, néhány évvel ezelőtt nem gondoltam volna, hogy néhány év mulva két kézzel nyúlok majd az után, a mi elmúlt. Ez a szó, elmúlt, kellemetlen szó. Azt hiszem, a boldogság alapját mégis csak a filiszterség képezi. Különben hagyjuk ezt. Lehet, hogy még megváltozik a gondolkodásom és akkor azt mondom, hogy a boldogság alapját a következetlenség képezi.

Bocsássátok meg nekem ezt a levelet!

Május 29.

Gyuri, hát így vagyunk? - Istenem és te nem szóltál róla? Hogy lehet valaki ennyire zárkozott? Tehát Ilonka? Kivánok neked sok szerencsét, de Isten tudja, nem tudok neki örülni. Valami fulánkot érzek ebből a hírből, mely önérzetemet sebzi. Tehát Ilonka és az öregeknek nincs kifogásuk? - Természetes, hisz annyi nyakravalód van, hogy nem kell hitelbe vennem! És az őszszel egybekeltek? - Sok szerencsét, boldogságot, - mért nem szerettél más valakit? - El fogod venni Ilonkát és akkor Milin a sor. És nekem mindössze ezerkétszáz dollárom van és Isten tudja, nem késem-e el, nem kényszerítik-e Milit más valakihez, mivel rajta most a sor. És Mili olyan gyerek és olyan engedelmes, mint egy kanári madár. Ember, kár azért a Lilianért.

Én öt nap óta gazdátlan vagyok. Már régebben sejtettem valamit, olyasfélét, mintha az én princípálisom spekulálna rá. És tényleg öt nappal ezelőtt, bizonyos nyomatékkal kérdezte: hogy tetszik nekem a húga? Én azt feleltem, hogy miss Cora nagyon szép leány és valószínűleg férjhez fog menni ha valaki megkéri. - Ezzel elvesztettem az én heti negyven dolláromat

és most öt nap óta vagálok és napi öt-tíz centből élek. De ezzel nem törődöm. Munkát keresek és nem találok. Iparkodtam oly kopottan öltözködni, a hogy az én ruhatáramból csak telik és keresek munkát *of any kind*. Mindenhol olyan különösen néznek rám és azt mondják, *any kind*-hoz tulságos gentlemanlike vagyok. Istenem, mikor nincs elég pénzem hozzá, hogy rongyosan jár hassak!

A mellett Lilianék megsértődtek, mivel néhányszor ebédre hívtak és én nem fogadtam el. Ha nincs ebédre valóm, akkor nem megyek vendégnek, mert koldusnak érezném magamat.

Gyerekek, ne írjatok olyan rövid leveleket. Ha nincs egyéb írni valótok, írjatok le harminczszor az abc-t. Csak hogy lássam a körmeitek nyomát. Most megyek munkát keresni és nem találni.

Május 30.

U. i. Épen most találtam munkát. «Wholesale Cloak»-üzlet, egyelőre mint ládanyitogató és csukogató. Hét dollár heti bérem van. Egy millió! Nemde?

Deczember 4.

Mióta Lilianéknél zongoráztam, úgy vezetnek engem körül, mint egy tánczó medvét. Mindenütt megbámulnak és mindenütt be kell mutatnom, hogy mit tudok. Utálom az embereket s ha Lilian nem volna közöttük, leköpném őket. Különben tudják, hogy utálom őket és ezért üldöznek a kedvességükkel. Furcsa. Ezeknek az embereknek hizeleg, hogy van köztük valaki, a ki lenézi őket. De mit csináljak? A zongoratanítás többet jövedelmez, mint a ládanyitogatás. De ez a zongora megint úgy izgatja az idegeimet. Gyerekek, rettenetes vízióim vannak. Mit csinál Mili? Irgalmazzatok, írjatok többet róla! Gyuri, te boldog vőlegény, kérdezd meg tőle, hogy szeret-e még? Az öregeknek a viláért ne szólj. Nem akarom, hogy protekcióból boldoguljak.

Még a te protekcióból sem.

Deczember 15.

Itt beküldöm nektek a «New-York Herald» kritikáját a hangversenyemről. Liszt Ferencz kismiska hozzám képest. Kétezer dollár jövedelem volt. A millióból már csak kilencszáznyolcvanötezer dollár hiányzik. Száz év múlva meg lesz az is.

Philadelphia jan. 1.

Boldog új évet kívánok!

Tönkre vagyok téve. Az a zongora. Gyerekek, én megölöm magamat ezzel a legnyomorultabb pénzkereséssel!

Bucsúzni voltam Lilianéknél és megköszönni szíves pártfogásukat. Lilian azt mondta, hogy elkísér a vasúthoz. Gyalog mentünk. És akkor ő az ő megszokott lány hangján azt kérdezte tőlem, hogy nem akarom-e feleségül venni, mert ő szeret engem! Istenem! És ott az óczeánon túl ül egy szőke, közönséges leány, a ki nem ír nekem egy sort se, mert apa megtiltotta neki és itt egy istennő, a kihez csak föltekinthetek, elkísér engem a vasúthoz és kérdi, hogy akarok-e a férje lenni. És nekem sírva el kell zokognom neki az én bolond históriámat és mondani neki: nem lehet, nem lehet, mert rabszolga vagyok. És látnom kell, hogy halványodik el a piros arcz, éreznem, hogy szorítja meg a kezemet és hallanom, hogy kíván nekem komoly, lány hangján szerencsés utat. Aztán megfordul nyugodtan és indul haza.

Tönkre vagyok téve. Ez a lány hang egyre a fülemben csendül és érzem egyre azt a végzetes illatot, mely már most harmadszor csap meg női hajból.

Gyuri, mikor lesz az esküvőd? Sürgönyözzél!

XI. A TÉA.

Budapest, január 5.

Édes Sándorom! beállottam én is közétek harmadiknak, harmadik szerelmesnek. Istenem, olyan boldog vagyok, hogy szinte röstellem megírni neked, mivel te olyan szomorú vagy. De halljad csak, hogy történt.

Az én kis Boszorkám már tizenkilencz esztendő és idején valónak találtam, hogy a jövőjéről gondoskodjam. Tudod, elvittem bálókra, társaságokba, szóval megtettem mindazt, hogy lássák őt és ő is lásson embereket. Nagyon tetszett a kicsinek ez a multság és talált imádókat egész seregével. De ő mind lóvá tette őket. Egyik sem tetszett neki. Az egyiknek nem volt elég fekete a bajusza, a másiknak nem elég hosszú. A harmadik ostoba, a negyedik ügyetlen. Kifigurázta valamennyit és én - tudja Isten örültem neki.

A mellett én is átestem a szerelmi vajudáson. Szétnéztem a magam számára is, mert én egoista vagyok s ha mindenemet rendelkezésére bocsátom is mindenkinek, a szívemet és a szerelmi boldogságot azt meg akarom magamnak szerezni. És szerelmes lettem minden este valakibe, de ha másnap mással ismerkedtem meg, abba lettem szerelmes.

Lázban voltam. Nem tudtam, mi lelt, mi kerget el engem hazulról, mi nem hágy nyugodni. - Elhíheted-e, hogy én az én ügyetlen, nehézkes testemmel féléjszakákon keresztül csavarogtam az utczákon, keresve valamit, magam se tudva mit. De ha megláttam valakit, nagyot dobbant a szívem és félre álltam. Aztán olyan csodálatos volt - minden utczasarkon úgy láttam, hogy ott egy nőalak áll fehér ruhában és integet nekem. Pedig csak a ház sarkköve volt, vagy pedig egy sáv a gázlámpa által megvilágított kövezetből.

A mellett nem tudtam semmire sem gondolni. Csak néha nagy erőfeszítéssel iparkodtam lerázni azt a zsibbadt hangulatot és kutatni az okát az én ostoba nyugtalanságomnak. Nem találtam. Gondoltam te reád is. Azt mondtad, hogy ideges vagy és a muzsika nem hágy téged nyugodni. Én azonban nem vagyok ideges és ha muzsikálnak nékem, nem hat rám jobban, mint ha nem muzsikálnak.

Midőn már halálosan kifáradtam, befordultam egy kávéházba. Elhiszed-e? El tudsz-e engemet képzelni öreg éjszaka egy kávéházban ülve és téára szomjazva? Ugy-e nevetséges? És mikor elémbé teszik a téát, akkor undor fog el tőle - milyen utálatos piszkos ital s milyen durva szaga van! Bezzeg más téát főz nekem az én kis Boszorkám! És ilyenkor látom őt a téamasina mellett állani és hallom a forró víz zengését és érzem az átható gyenge illatot és szeretnék otthon lenni és szürcsölni, kavarni azt a gyönyörűséges italt, melynek durva utánzatát itt élém teszik. És aztán fizetek és megyek haza.

És otthon úgy osonok be, mint egy tolvaj. Egyszerre úgy elröstellem magamat, hogy én az én vén józan fejemet mit adom ilyen csatangolásra, a melyre még egy fiatal ember sem volna képes. És félek a kis Boszorkától és szemrehányásokat teszek magamnak, hogy ezt a szegény gyermeket így magára hagyom.

És látom, hogy Boszorka haragszik rám. Már nem a régi. Nagyon hallgatag, komoly. Ha beszél, mindig valami okosat mond és sohasem fölöslegeset. Olyan feszült, olyan komor minden a kis Kalábriában, mintha az én kis csicsergő madaram kiköltözött volna belőle.

Világosan láttam, hogy az én kóborlásaim szomorítják. Sőt azt is véltem észrevenni, hogy neheztel rám érte. Mert már nem ugrik a nyakamba, mint ezelőtt és egyáltalában nem bolondozik többé. Csak a téája a régi, különben teljesen megváltozott.

Mindennap fölfogadtam magamban, hogy nem teszem többé, este mégis csak megint az utczán voltam. Aztán gondoltam arra is, hogy Boszorkát mindenáron iparkodom még a télen férjhez adni és akkor egy pár hétre útra megyek, hogy az én bolondos fejem kiszellőzködjék.

Találkozott is egy derék fiatal ember, a ki megkérte tőlem a kezét. Jómódú, szorgalmas, jó-lelkű fiú volt, szép fekete bajuszsal. És mikor Boszorkának megmondtam, hogy megkérte őt és mit szól hozzá, azt mondta:

- Már nem szeretem a fekete bajuszt! és sírt keservesen. Én alig tudtam csitítani, vigasztalni, hogy ugysem adom őt oda, ha ő nem akar menni. És erre ő a nyakamba borult és megköszön-te, hogy «nem hagyom őt el».

Nem tudtam mire vélni a dolgot. A kicsike egyre halaványabb lett, csak akkor szólt, ha kérdeztem tőle valamit. Végre is orvost hívtam.

Boszorka nem engedte magát megvizsgáltatni. Azt mondta, hogy ő nem beteg, minek komé-diáznak ő vele. És nevetett és csicsergett, mint ezelőtt: de olyan fáradtan, mint egy beteg madár. Az orvos megsúgta nekem, hogy szegénykének valami kedélybaja van és jó lesz annak okát kitudni és eltávolítani.

És ekkor én odavontam őt a mi öblös karos székünkbe és az ölembe ültettem. És megkértem őt szépen, hogy mondja el nekem, mi a baja, mert tudom, hogy valami bántja a szívét.

Tagadott mindent. Ugy iparkodott pajkosnak lenni, de nem tudott. Aztán kijátszottam az utolsó tromfot. (Az à tout felsőt, Sándorka, az à tout felső az én kezemben volt!) Élesen a szeme közé néztem és azt mondtam:

- Boszorka, kis lányom, ne tagadd, mindent tudok. Te szerelmes vagy... mindent tudok.

És Boszorka erre görcsösen kezdett zokogni és átölelte a nyakamat és ott pihegett a keblemen, mint egy kanárimadár. Midőn kisírta magát, könnyek között mosolyogva nézett reám és azt súgta:

- És te valóban szeretsz engem?

- Természetes, beteg kis babám, - mondtam én.

- És én leszek a te kis feleséged!...

Sándorkám, én kijátszottam az utolsó tromfot és elvesztettem a partiet. Belekábult a fejem. Nem tudtam hová lenni. Barátom, hiszen ismersz bennünket. Én tanítottam őt járni, az én szemem alatt nőtt föl szépre, nagyra és én sohasem láttam őt másnak, mint annak a kicsi gyerekeknek, a ki azelőtt volt. És most hirtelen lehullt szememről a hályog. Átláttam, hogy vég-zetes hibát, nagy bűnt követtem el a szegény kis leány ellen, hogy itt tartottam őt magamnál, a mikor már nem volt gyermek. És most megszeretett engem, nem úgy, mint a nagybátyját, és én szeretem őt, de úgy, mint az én kis húgomat. Mit csináljak! - nem tudtam magamat el-határozni, de azért a nyelvem csak rájárt a feleletre.

- Igen, igen, te leszel az én kis feleségem.

És aztán olyan szomorú voltam. Sirattam magamat, hogy az utolsó javát a földi életnek, a sze-relmet sem élvezhetem magam. Hogy boldogított engem egyre az a gondolat, hogy rátalálok egy szerelmes nőre, a kit én szeretek és ez az én szerelmi boldogságom hogy megaranyozza majd az én életemet! És most erről is le kell mondanom, az én szegény szomorú kis galambom kedvéért és most már rettegnem kell, hogy találkozom majd azzal a nővel, a ki szerelmet kelthet bennem. Olyan vigasztalannak láttam az életemet és oly érzéssel csókoltam meg először a menyasszonyomat, mint a milyennel a megváltó indulhatott utolsó utjára.

Sándor, ha te itt lettél volna abban az időben! Együtt búsulhattunk volna. Nem kellett volna vigasztalanul tovább bolyganom, mert az a titokzatos ösztön továbbra is kergetett engem éjszakánként az utczákon keresztül s ha hazavetődtem, úgy szomjaztam a téára, melyet Boszorka most már nem főzött a számomra. Mert menyasszonyom létere nem maradhattunk tovább egy fődél alatt. Fogadtam neki egy társalgónőt, magam pedig hónapos lakásra mentem. És olyan hideg és olyan szomorú volt az a lakásom, mint saját magam. Alig győztem bevárni a delet, hogy elmehessek az én kis Boszorkámhoz. Mert mindig csak annak néztem és nem fért a fejembe, hogy ő most már az én menyasszonyom és nemsokára a feleségem lesz.

Boldognak csak akkor éreztem magamat, ha elémbe tette a csésze teát. Hiszen te ismered az ő teáját. Azaz nem ismered. Egészen más most a teája. Valami különös aromája van neki, valami átható virágillatú aromája, mely feloldja lelkemben a disharmóniát. Egyszer kérdeztem tőle, hogy nem tesz-e parfümöt a téába is? - Kikaczagott. A régi boszorka volt ismét. Ugrándozott, kaczagott és ölembe bújt, ránczigálta a bajuszomat és összeszidott, hogy miért akartam őt mindenáron máshoz férjhez adni, holott tudtam, hogy ő csak az én feleségem akar lenni és ha nem lehetett volna az enyém, akkor meghalt volna. - Istenem, hogy éreztem magamat akkor!

És sirattam mindegyre az én elveszett, álmodott paradicsomomat, de nyugasztalást találtam abban a gondolatban, hogy legalább az én kis galambomat oly boldoggá teszem, hogy ebből reám is hárul némi meglegedés.

Sándor, nincs igazad. Emlékszel-e még? - Intettél, hogy óvakodjam a muzsikától és a parfümtől. Barátom, ez a muzsika és a parfüm oly boldoggá tett. Mert itt ülök most az én aranyos kis Boszorkámmal, az én hasonlíthatatlanul szép menyasszonyommal az ölemben és hallgatom a muzsikát. A téamasina zeng, zeng, finom halk melódiákat és a mi szivünk a forraló víz ritmusára dobog. És aztán szürcsöljük a finom sárga italt és melegség járja át a testünket s ahogy egymáshoz simulunk, egymás ajkáról szívjuk magunkba a téa illatát.

Hogy történt? - Magam sem tudom, csak azt tudom, hogy jó sokáig vak voltam és egyszerre csak megnyíltak a szemeim.

Olyan hideg volt odakünn! Ha az ember kitekintett az ablakon, már akkor is fázott. A háztetők, az utca tele fagyos hóval, a levegő szürke és lennt az emberek hangtalanul, árnyékszerűen osontak tova. És a szobában elaludt a tűz. Fáztunk. És Boszorka készítette a teát s aztán remegve bújt az ölembé és azt mondta, hogy ő fázik - melegítsem.

Megitattam téával. Egy kanállal ő, egy kanállal én. És dideregtem én is, mert nagyon hideg volt a szoba. S a hogy fázósan szorongott a keblemen s kanalazta a teát, az én lelkemen keresztül egyszerre valami világos melegség járt keresztül, úgy éreztem, hogy ezt a napot én egyszer már átéltem, vagy legalább is megálmodtam. A forró téa eloszlatta a borzongást, mely rajtunk erőt vett, de Boszorka mind szorosabban simult hozzám és azt mondta, hogy ő fázik.

- Fűtessünk be újra, - mondtam.

- Nem, nem, majd csak fölmelegedem itt.

És ekkor arra gondoltam, hogy csatangoltam én künn a fagyos éjszakában, a sötét utczákon keresztül, fázva, epekedve, szomjasan. És most itt ülök ebben a puha kis fészekben, pihés kis madárral az ölemben, a ki rajtam melegedik. Szorosabban öleltem őt magamhoz - én is melegedtem. Fölengedett valami a lelkemben, éreztem, hogy ömlik el benne a melegség s midőn az én kis leányom a kis ajkát nyújtogatta felém, akkor egyszerre világosság támadt a lelkemben.

- Szeretlek, szeretlek, kedves édes kis galambom!

Barátom, két hét múlva! Megleltem az üdvösséget a földön, a miről mindig álmodtam, a miről azt hittem, hogy lemondtam róla. És Gyuri valószínűleg szintén azon a napon esküszik meg Ilonkával. - És te távol vagy, szegény barátom, egyedül, fázva és csak a távolból fogsz ránk gondolni.

Megengeded, kedves barátom, hogy én is adjak neked tanácsot? - Vedd el Liliant, azt a szép leányt, akiről annyi lelkesedéssel írsz. A távolban jár a képzeleted, ahogy az enyém járt, de a boldogság mindig közel van. Vedd el Liliant és ültess az öledbe és téázzál vele. Akkor majd megtudod, hogy szereted őt. És akkor majd te is boldog leszel, mind a hárman boldogok leszünk. Sándor - ne kergess árnyékot, ne utasíts el magadtól egy hű szívet, egy szép lelket a jövő kedvéért. Áldozd föl magadat, mint én, és boldogságodat leled majd benne.

XII. A SÉTATÉREN.

Ragyogó téli délelőtt. A fák ágai tele hófészekkel. Minden ágacska finom hókristályokkal tele, melyek ezüstösen ragyognak a hideg téli verőfényben. Az egyik padon ül Sándor és szivja a cigarettáját.

Ugy érzi, a lélek kiesett belőle és helyette egy nagy ólomdarab van most benne. De az agya azért működik, tisztán, világosan, minden érzés nélkül.

A kezében a telegramm. Betűk vannak rajta. Kinek a betűi? A postahivatalnok betűi. Azé a gépe, akire minden titkot rá kell bízni. Lám ezt is tudja. Egész Amerikában csak ők ketten tudják, hogy Gyuri és Józsi ma közösen tartják meg az esküvőjüket.

Ő pedig ül itten. Mi dolga van még? Megfogalmazni a gratulációt. Mit kívánjon az ő barátjainak? - Semmit. A lélek kiesett belőle. Ő nem tud érezni, nem tud barátságot érezni.

És Mili? - Nyoszolyólány. Fehér ruha. Valami fekete frakk fityeg mellette és emelgeti a kocsiból. Virágbokréta. Az a fekete frakk vette.

Nevetséges. Ugy emlékszik, hogy ő most boldog volna, ha az ő frakkja feketélne Mili mellett. Sőt azt is tudja, hogy ő azért jött ide át pénzt csinálni, hogy valamikor odakerüljön az ő frakkja Mili mellé a templomban. És most ő itt ül, nagyon messze tőlük és Mili nyoszolyólány. Ilonka meg a kis Boszorka menyasszonyok. Gyuri és Józsi vőlegények.

A jó fiúk, gondoltak reá. Megsürgönyözték neki. De tehetik. Nekik van szivük, ők tudnak érezni. Ha nem kapta volna meg ezt a sürgönyt, akkor ő is tudna érezni. Vagy ha ő nem állana olyan vigasztalanul egyedül, akkor is tudna érezni. De ő most lelketlen. Mit kívánjon nekik?

Gondolkodik. Mit kívánna saját magának? - Gyufát. Nem talál egyéb kívánni valót, csak gyufát. Mert a cigarettája elaludt és ő szeretne rágyújtani. Oh, ha neki gyufája volna! - Nevetséges. Ha átgondolja az ő életét, voltaképpen mindig csak egy gyufa hiányzott neki a boldogsághoz. Ezt a gyufát megszerezni jött ő Amerikába és most itt sincs gyufája.

Végig tapogatja a zsebeit. Hátha mégis? Megállj, meg van!

Előveszi a revolverjét. Ha ezzel lelövi a cigarettája végét, akkor az meggyulad. Egy revolver pótolhat egy gyufát. De minek is jött ő Amerikába, ha egy revolver pótolhat egy gyufát? De nem teheti. A durranásra összecsdülne a tömeg. Öngyilkosságra gondolnának. Pedig ő nem gondol erre. Csak a cigarettája égne!

De a cigarettája nem ég. Mi dolga akkor a földön? Zongorázni, hangversenyezni. De mire való neki a pénz? - Gyuri és Józsi most már boldog férjek. Mennek nászútra. Ő pedig itt ül és nincs gyufája. Hát akkor mi dolga még a földön?

Ezzel a revolverrel rágyújthatna saját magára is. Jól szelelné. Elégne. Megmaradna a hamu. Aztán nem fog többé cigarettázni és nem lesz többé szüksége gyufára. Nem tenné meg?

Miért ne? - Tegyük meg.

Belenéz a revolver csövébe. Fekete. Csunya, fekete. Kívül olyan ragyogó, olyan fényes. Ha kifordíthatná ezt a csövet, hogy belül legyen fényes, akkor agyonlóné magát. De ebből a feketeségből hatoljon valami az ő szívébe, azt nem túrné. Nem lehet az jó, a mi onnan jön.

De azért csak nézi, forgatja ezt a szerszámot.

- Gondolatban ott vagyok köztetek... Ezt minden ember sürgönyzi, a kinek nincs gondolata. Furcsa! Gyuri meg Jóska is gondolatban valószínűleg itt vannak, de sejtelmük sincs róla, hogy revolver van a kezében és hogy nincs gyufám: én pedig tudom, hogy ők most miképpen vannak.

Aztán nézi, forgatja megint a revolvért.

- De miért is akarnám magamat föbe löni? Mi történt? - Mindössze az, hogy Gyuri meg Józsi megházasodtak. Miért ne házasodjanak ők meg? És miért ne tehetném én, ha ők megtették? - Ostobaság. Nem történt semmi. Hát miért ne éljek tovább?

Az a Mili olyan különös leány. El lehet őt képzelni gyermeknek, el lehet őt képzelni nagymamának. Elképzelheti menyasszonynak, feleségnek, de nem a saját menyasszonyának, a saját feleségének. Minek is most már? - Szív helyett egy ólomdarab van a keblében. Nem érez már. Nem kíván már. Vége, hát legyen vége.

Különös. Ha ezt a ravaszt most valamivel erősebben megnyomná, akkor az ő agyveleje szét-freccsenne. Egy pusztá nyomás miatt. Rettenetes. Az agyvelejéből piszok lenne, mely bepiszkítaná az arcát, meg az ingét. Ha pedig nem nyomja meg a ravaszt, akkor az arcza meg az inge tiszta marad.

Belenéz a csőbe. Utálatos. Olyan fekete! Nem látni semmit. És e feketeség körül folyik a ragyogó, fényes aczél. Kívül fényes, belül fekete. Mint micsoda? - Mellékes. A földolog, hogy kívül fényes. És a teli verőfény megvillog a villogó csövön és bántja a szemét. És megvakul a szeme és szeretne másfelé nézni. Nem tud. Legalább a fekete nyílásba nézhetne! Oly nehéz eltalálni az irányt, hogy csak a nyílásba lásson és ne lássa a villogó, szembántó csövet. És ő czéloz, czéloz egyre a szemével a revolvercsőbe. Végre eltalálja. Sötét, teljesen sötét. És a cigarettája egyszerre csak ég, egy hosszú, tüzes sávban, az egész cigaretta egészében. Az ízet nem érzi, csak az aromáját. Igen finom aromája van...

A durranásra összecsődül a tömeg. A tömeg egyáltalán arra való, hogy egy durranásra összecsődüljön. És akadt köztük egy rendőr és még valaki, a kit a rendőr ismer. A rendőr arra való, hogy mindent úgy hagyjon, a mint van. Ehhez a mi rendőrünk kitűnően értett. Aztán jött egy rendőrorvos és egy rendőrtisztviselő. A rendőrorvos arra való, hogy a beállott halált konstataálja, a rendőrtisztviselő, hogy jegyzőkönyvet vegyen föl. No meg, hogy a személyazonosságot konstataálja. A rendőrorvos azonban nem konstataálhatta a beállott halált, mert a halál még nem állt be. Ennélfogva be kellett őt a kórházba szállítani, a helyett, hogy a törvényszéki bonczoló terembe szállították volna.

A rendőrtisztviselő azonban megállapította a személy-azonosságot és az az úr, a kit a rendőr is ismer, megírta a riportot:

A zongora-művész balesete. Ma délelőtt tíz óratájt... Sándor a nagy zongoraművész gyufa hiányában a revolverjével akarván rágyujtani a cigarettájára, véletlenségből meglőtte magát. A seb súlyos, bár nem veszélyes. A baleset igen sajnálatos, mert a nagy művésznak holnapra hirdetett hangversenye ennek következtében elmarad.

XIII. ON REVIENT...

Ugyanaz az unalmas tengeri út, mint hat esztendővel ezelőtt. Akkor ő a földézetten utazott, most az első osztályon, de itt is csak olyan unalmas az út, mint ott. Az egyetlen különbség, hogy megfordított irányban utazik s hogy most egy millióval több pénze van, mint akkor. Aztán még az, hogy az út Amerikából Európába sokkal hosszabb, mint Európából Amerikába. Legalább neki hosszabb. Két hét! Istenem, ő arra a napra hat esztendőig várt, mért kell neki még két hétig várnia?

De az a két hét is véget ér. Véget ér az unalmas tengeri út, véget ér az unalmas utazás a gyorsvonaton is. Megérkezett. Itt van ugyanazon a pályaudvaron, kiszáll ugyanarra a perronra. Nevezetes! Az emberek most is úgy sietnek, mint akkor és még is még mindig itt vannak.

A Hungáriába hajtatott. A portás bókol, a pinczér bókol. Parancsait várják.

Nincs mit parancsolnia.

Kimegy az Andrásy-útra.

Ez is a régi. Minden a régi. A házak ugyanazon a helyen vannak, ugyanazokon a boltokon ugyanazok a címtáblák. És az emberek sietnek és sétálnak, mint akkor.

- A világ az én képzetem. Szamárság. Ha ez igaz volna, akkor ez a város most hat esztendővel öregebb lenne, ugy mint én.

Különben jó, hogy minden változatlan. Legalább Mili is változatlanul ugyanaz lesz. Legfőlebb egy kicsit megnőtt. Vagy egy kicsit meghízott? - Mindegy.

Izgatottság fogja el. Szeretné már látni. És szeretné látni az ő barátjait családi körükben. A szívéhez ölelni őket és élvezni az ő jelenlétüket, az ő látásukat és együtt mulatni velük. Mulatni! Régen tette. Kihez menjen lelelőbb? - Mindenesetre a vén Túrihoz, hogy mindennek-előtt az *ügyet* rendbe hozza. Aztán Milihez. Istenem, Milihez!

Megint dobog a szíve ugy, mint régen, valahányszor megnyomta náluk a csengetyű gombját. Tehát ő sem változott, ő is a régi maradt. A világ mégis az én képzetem.

Mili, Mili. Huszonkét esztendő most. Ideje, hogy férjhez menjen. Nem is fog soká várni. Mentül hamarabb megtartják az esküvőt. És épít majd egy nagy palotát és együtt laknak majd mind a hárman. Ugy a hogy azt régebben megálmodta. Hát mégis csak teljesülnek az álmok!

Hirtelen megfordult. - Valamit érzett a háta mögött, a mi kényszerítette rá, hogy forduljon meg és induljon visszafelé. Ment vagy húsz lépésnyire és akkor elállt a szívverése. Egy kirakat előtt állt egy nő és egy férfi. A tüköruvegből látta a nő arcját.

Ott állott mögötte remegve, hideg izzadtság lepte el a homlokát. Az az irtózatoss félelem szorongatta a szívet, mint valami nyomasztó álmom. Szólani akart, de hang nem volt a torkában, vergődött, erőlködött, végre félig rekedten, félig sikoltva szabadult ki belőle a hang:

- Mili!

A nő megfordult. Ránézett az előtte álló férfira, tágra nyílt szemekkel, kérdő tekintettel. Aztán mintha hirtelen eszébe jutott volna, hogy ki áll előtte, nyájas, meglepett arckifejezéssel megszólalt:

- Nini, Sándor! Ön itt?

Az a férfi is, a ki mellette állt, megfordult.

- Nézd csak Béla, egy régi jó barátom, Sándor, a kiról már beszéltünk. Vagy úgy, még nem tudja talán? - Dr. Márkus Béla, a férjem.

Sándor meghajtotta magát.

Magában csodálkozott önmagán.

Mi ez? Milinek férje van. Ez megrendítő, ez lesújtó, ezt nem várhattad. Vége mindennek. Eredj vissza Amerikába és add vissza a hiábavaló milliót. Csapás, Isten csapása. És te mégis nyugodt vagy, meghajtod magadat és azt gondolod magadban: nem hízott meg, hanem megnőtt.

Aztán megy velök. Mili sokat kérdez és sokat mesél. Már két éves asszony. Béla nagyon jó fiú. Emlékszik-e? Persze, hogy emlékszik, hiszen ő miatta ment Amerikába! No mondhatja, hogy nagyon jó madár volt akkor Sándor. Így megcsalni egy szegény, buta kis lányt és a familiáját. De most úgy-e bár ő is megkomolyodott. - Mili is megkomolyodott. Milyen furcsák voltak ők ketten akkor! Olyan zöldek. Hogy ábrándoztak, hogy belemelegedtek a süldő szerelembe. Hát ön - nős-e?

- Igen, - válaszolt Sándor - és van kilencz gyermekem; a feleségem minden esztendőben ikreket szült.

- Szerencsétlen, szörnyűködött Mili. Hiszen a szegény asszony akkor nem mehet sehová? Magával hozta?

- Nem, otthon hagytam őt. Magam is csak egy félórára jöttem át, hogy az ön egészsége felől tudakozódjam. Megvallom, némi lelkifurdalásaim voltak, tudja, mi akkor olyan bolondok voltunk; azt gondoltam, hogy hátha ön vár még reám és akkor...

- Ön még mindig nagy kópé, Sándor. Most már nem is hiszem, hogy kilencz gyermeke van.

- Egy füst alatt a feleségemet is leczáfolhatja.

- Remélem, meglátogat bennünket. Papa is igen fog örülni.

- Leszek bátor. Előbb azonban fölkeresem a divatárusomat és megfizetem a nyakravalóimat. Mert én nagyra becsülöm édes atyja nagyrabecsülését.

- Igen szép idő van ma, - szólt közbe dr. Márkus Béla úr.

- Nagyon helyes megjegyzés, doktor úr. Az idő valóban szép. Van-e sok pöre?

- Meglehetősen. Tudja, manapság az igazán jó ügyvédi iroda ritkaság, de én nem panaszkodhatom.

- Akkor ön boldog. Bárcsak ugyanazt mondhatnám én is!

- Ön még mindig küzködik? - kérdezte Mili.

- Küzködöm, küzködöm. Az a nyomorúságos kamatláb. Alig lehet egy millió dollárból megélni.

- Önnek egy millió dollárja van?

Sándor élesen, szúrósan nézett az asszonyra.

Látta, mint remeg meg az orrczimpája, hogy borítja el a vér az arcát. Olvasott a lelkében.

- Van, - mondotta közömbösen - Azonkívül egy pár igen szép porcellánom. Ha parancsol belőle...

- A millióból vagy a porcellánból?

- Egyre megy. - Csókolom a kezét, nagyságos asszonyom. Igaza van, nagyon zöldek voltunk. Aláz'szolgája, ügyvéd úr. Igaza van, az idő nagyon szép.

- Hallja Sándor, ön nagyon... szarkasztikus.

- Ha volt elég lelki jósága, hogy megbocsássa nekem a múltat, akkor a jelenért is számíthatok elnézésére. Ajánlom magamat.

- Isten önnel. De bizonynyal elvárjuk önt.

Elváltak.

- Most már fölösleges az öreghez menni. Megyek Gyurihoz.

Megindult Gyuri hivatala felé.

Hirtelen megállt.

Még sem. Nem keresi föl. Sem őt, sem Józsit. Félt tőle, hogy ugyanolyan csalódás éri őt majd náluk, mint Milinél. Minek az ő szétmarczangolt, megalázott szívét még marczangolni, megalázni? - Elmegy majd az ő hitelezőihöz. Sorra fölkeresi a derék embereket, a kikről bizonyosan tudja, hogy örülnek majd az ő látogatásának. A derék emberek! Ha az ember nem akar egyedül állani a világon, akkor ne fizesse ki az adósságait.

Fölkereste őket. A hitelezők egytől-egyig meg voltak győződve az ő becsületességéről és egy percig sem nyugtalankodtak. Tudták bizonyosan, hogy egyszer majd megfizet nekik. A dolog most sem sürgős még. Szívesen várnak.

Olyan jól esett neki ez a beszéd. Tudta, hogy képmutatás, de jól esett neki, hogy vele szemben képmutatáskodnak. Ugy érezte, hogy más jó szóra, más szeretetre ő már nem tarthat számot, csak képmutatásra.

És a kereskedők udvariassága némiképen visszaadta a bátorságát. Bátorsága támadt fölkeresni Boszorkát. Egy kávéházban a lakásjegyzékben utána nézte Józsi lakását és fölkereste. A régi lakás volt. Csengetett. Valaki kinyitotta az ajtót. Valaki elsikította magát és a nyakába borult. Valami fehér árnyék volt. Valami csengetyű csengett a lelkében. Ott volt a régi Kalábriában és zokogott, zokogott és mellette ült az a fehér árnyék és sírt és nevetett.

- Sándor, Sándor, csakhogy itt van. Ugy-e most már itt marad? Itt marad minálunk. Főzök magának téát. Szereti még a téát? - Istenem, Sándor! Józsi hogy örül majd. Mért nem írt? Mért nem szállt hozzánk? Olyan csúnya maga, olyan csúnya. Akarja látni Duduskát? - Már tud járni. Szereti a gyerekeket? - Duduskát okvetlenül szereti majd. Tulajdonképen Sándornak híjják. Most sétára vitte a dada. De mindjárt itt lesz. És mindjárt itt lesz Józsi is, küldök érte. Na ilyet, Sándor... Föl se tudom fogni.

És kaczagott és rohant ki, küldött Józsiért és főzött téát.

Sándor még hátradúlt az öblös karosszékben, fáradtan, tehetetlenül. Olyan volt, mint a beteg, a kinek mennek csirkelevest főzni. És ült ott egymagában, a míg Boszorka vissza nem jött a téával és akkor ő szürcsölte azt a téát engedelmesen, szó nélkül. Boszorka meg aggódva nézett rá, mert ő is azt hitte, hogy Sándor beteg.

Aztán iparkodott őt felvidítani. Mesélt neki mindenféle tarka dolgot, az ő csendes házi életéből. Ugy élnek mostan is, mint azelőtt, a mikor Józsi még a bácsija volt. Nem mennek sehová, csak Gyuriékhoz. Ott is van gyerek, egy gömbölyű kis fekete leány, a ki rémítő okos. Aztán hirtelen zavarba jött és kezdett másról beszélni.

Künn csengettek.

- Szervusz Sándor, Isten hozott Sándor!

Mind a ketten itt voltak. Józsi és Gyuri. Mind a kettő a régi formában. Rajtok nem látszott meg a hat esztendő, csak Gyuri most valamivel kopaszabb. És látszott mind a kettőn, hogy valami feszélyezi őket, hogy valamitől távol szeretnék tartani a beszélgetést.

Sándor észrevette ezt és keserűen mosolygott. Hogy véget vessen ennek a kényelmetlen tartózkodásnak, ő maga vitte rá a szót.

- Képzeljétek, kivel találkoztam ma legelőször? - Milivel, dr. Márkus Béláné önnagyságával. Soh'sem hittem volna, hogy ilyen szép asszony lesz belőle.

Józsi és Gyuri elhültek. Egy darabig hallgattak, végre megszólalt Gyuri:

- Bocsáss meg kedves barátom, nem akartam ezt neked megírni. Ott a távolban talán nem fogadtad volna ezt a hírt oly nyugodtan, mint itt. Különben én mindent elkövettem, hogy ezt a házasságot megakadályozzam, meg is szakítottam e miatt minden összeköttetést a familiával. Aztán azt is láttam, hogy Mili már régen elfelejtett téged. Őszintén szólva, nem sokat veszítettél vele.

- Tudom, tudom, kedves barátom. Köszönöm, hogy elhallgattad előttem. Szó se legyen többé róla. Bár ha még szabad volna, szívesen jönne hozzám milliomosnének. Hagyjuk ezt. Ne beszéljünk többé róla.

- Mi a terved?

- Nem vagyok még egészen tisztában magammal. Hiszen tudod, némileg más viszonyokra számítottam, midőn visszajöttem. De hát az egész csak programzavarás. Új programot kell kieszelnem. Voilà tout.

- Maradjon itt minálunk Sándor. Jól fogja magát érezni.

- Köszönöm, édes Boszorka. Itt lakom maguknál. Itt maradok agglegénynek. Leszek majd a maga amerikai nagybácsija, a ki sok, sok pénzt hagy magának. De egy darabig még csak elélek.

Ott töltött náluk vagy két hetet.

Jött, ment, tett, vett, úgy viselkedett, mint egy ember, a kinek nincs dolga és ennél fogva unatkozik. Nem mutatta semmivel, hogy a szívében gyűl, egyre gyűl a keserűség.

Rejtegette lelki kínjait és fájt neki, hogy senki sem veszi észre. A boldogtalanság igazságtalanná tette és ő azt gondolta, hogy a boldogság önzökké tette a barátjait.

Azok boldogok voltak. Józsi fészke a régi, meleg, barátságos Kalábria volt, nem változott meg a lelke. Gyuri lakása valamivel hidegebb volt, valami szabályosság, valami pontos, merev becsületesség érzett meg benne, a mi némiképen emlékeztette őt Túri dr. fekete íróasztalára. Nem is ment szívesen oda és a három jóbarát többnyire Józsiéknál találkozott.

Kártyázásra nem volt többé kedve. Azt mondta, hogy kikopott belőle. És minden este vacsora után elment egy órára. Azt mondta, szüksége van a mozgásra, különben nem tud aludni.

Nem engedte magát kísérni. Ilyenkor egyedül szeretett lenni.

És egy este ott találta őt Gyuri az ő sétáján. Az Andrassy-úton járt föl-alá Mili lakásával szemben és nézte a kivilágított ablakokat.

- Sándor, tehát még mindig?

Sándor összerezsent, aztán szomorúan mosolygott.

- Barátom, már ez így van. On revient toujours à ses premiers amours.

XIV. Ó VÁR.

Az éjszaka csendes és fehér. Fehér és hideg.

Az orfeumból jött. Vágyódott valami durvaságra, valamire, a mi az ő fizikumát fölrázza abból a tespedésből, mely már két hete lenyűgözi őt. És most itt jár a havas utczákon és nézi, mint gyűl, gyűl a távolban a szürke köd, kiemelkedik a földből, finom, szürke foszlányokban, aztán körülúszza a gázlángokat és vöröses sárgára festi őket.

Szétnéz. Sehol senki. Senki rajta kívül. Hát ő mit keres itt? Minek tolakodik be a nyugalmas fagyos éjszakába, egy hivatlan fekete árnyék a fehér kövezeten?

Nincs itt semmi keresni valója, sem itt, sem másutt a föld kerekégén. Betöltötte az ő életét, ezentúl már csak vegetálhat. Mi lesz? Nap nap után föl fog kelni, fog bolyongani, enni, inni és aludni, míg öreg lesz, míg a fogai kihullanak és lábai nem bírják többé. Akkor aztán el fog hullani, mint egy kutya és el fogják takarítani. Kár lesz megöregedni.

És gondol arra a téli reggelre, a midőn maga sem tudja miképen, meglötte magát. Most már tudja. Már akkor betöltötte az életét, már akkor meg kellett volna halnia. Talán meg is halt. Talán holtan jár ő itt a kihalt éjszakában, mint kísértet. Kit látogasson meg? Ha nem volna már rajta a teste, akkor beszállana annak a hűtelen, közönséges asszonynak a hálószobájába, fölriasztaná álmából és zokogná: szeretlek, mindig csak szeretlek!

De ő olyan kísértet, melynek teste van. Ez a test fázik. Még nem halt meg egészen. Ez a test fáradt és szeretne megnyugodni. Fektessük le.

Lassan, támolyogva megy tovább, tovább és kigombolja a kabátját. Kihúzza a zsebéből a revolverjét és bontogatja le a tokról a szíjakat. Egyszer csak kivillan belőle a fegyver elefántcsontagya, olyan mint a halálfő. És ugyanakkor megvillan előtte valami, valami régi, régi ismerős, a sárga fénytáblák és a vörös lámpa.

Gita!

Erről egészen megfeledkezett. Hát ez a kávéház még itt van, még emlékezteti őt valamire? Arra az örült komédiára, melylyel magát áltatta és arra a léha leányra, a kit ő ámított?

Nézzünk be! Ülünk oda a kassza mellé, ahhoz a piszkos, fehér márványasztalhoz és szür-csölnjük ki az utolsó cseppet a múlt keserű kelyhéből. - Tudja Isten, hová züllött azóta az a leány, de a helye és talán az aromája ott maradt. És valaki csak ül a helyén, más valaki, de ezt is csak elnevezheti Gitának. És ő szomjazik valami durvaságra, valamire, a mi az ő fizikumát fölrázza és elbódítsa a lelkét. Nézzünk be.

Midőn benyitott a kávéházba, hirtelen elsötétült előtte minden. Vagy ugy! A meleg pára befutotta a szemüvegét. Leveszi, letörli. Ismét lát. Ugy, mintha fölébredt volna hosszú sötét álomból és ismét látna. A kasszában ül Gita, fehér ruhában, fehér nyakkal, fekete hajjal, a könyv fölé hajolva. Ugy, mint tegnap. És ő odamegy hozzá, úgy mint tegnap és azt mondja:

- Jó estét Gita.

És a leány felszökik, vér futja be az arcát, majd elhalványodik, a szemei fölragyognak, majd elhomályosodnak és a kassza párkányán keresztül dül a férfi keblére.

- Végre, végre! Minden este vártalak.

És Sándor tartja őt a karjaiban. Az a szürke köd az utczáról beszivárog az ablakréseken keresztül és felhőbe borítja őket. Ezen a felhőn kívül poharak, tálczák csörömpölnek, billard-

golyók koppannak össze, rekedten morajlanak az emberhangok és sirva sír a hegedű. Hallgatja bambán a formátlan kávéházi zsbongást és nézi a leány arcát, ragyogó könnyes szemeit, boldogan mosolygó ajkait. Aztán fölkaczag rekedten, szinte hörögve, megcsókolja a leányt, vadul, durván.

- Van tehát mégis hűség a földön, csak ne a tisztességes asszonyok között keressük - gondolja, aztán kurjant egyet:

- Pinczér, pezsgőt! Pinczér, cigányt ide!

És leveti a kabátját, lecsapja a kalapját, fölragadja a gyöngyöző poharat és kocint és iszik, kocint és iszik, háromszor egymásután.

- Pinczér, még pezsgőt, sok pezsgőt, az egész raktárt. Igyunk Gita, te hűséges, ártatlan galamb, te mintaképe a női teremtéseknek, igyunk a viszontlátás örömére.

Majd lecsendesül némileg.

- Tehát igazán Gita, vártál reám? Hű maradtál hozzám?

A leány csak azt válaszolta:

- Szeretlek, mindig csak téged szerettelek.

- És eljönnél velem?

- Akárhova.

- De én szegény ember vagyok, szegényebb, mint voltam. Koplalok és ha velem jössz, te is koplalsz majd.

- Nem bánom, csak vigyél innen. Rég elmentem volna, ha nem vártam volna reád. Hol voltál?

- Amerikában voltam. Utczaseprő voltam ott. És majd visszamegyünk ismét és söpörjük együtt az utcát. Jó lesz?

- Jó lesz. Te kis csunya.

- Ma azonban még mulassunk. Czigányt ide, a rézangyalát. Húzzátok el a nótámat. - Melyik a nótám? - Találjátok el. Kutyák, ha eltaláljátok, titek ez az ezres bankó. Húzd rá!

És a cigányok eltalálták a nótáját. A cigány olvas az arcból, a szemekből, kitudja az, mi nyomja az ember kezébe a pezsgősüveget és eltalálja a nótát. És Sándor leborul az asztalra, mint egy búsuló betyár és hallgatja a nótáját.

- Gita, elviszlek magammal. Építek neked márványpalotát, te leszel a királynéja. Mert te vagy az utolsó hű leány a földön!

XV. FINALE.

És most itt ülök és megírom annak a bolond fiúnak a históriáját. Csodálatosan ostoba história. A java ostobaság még csak ott kezdődik, a hol a história végződik. A legnagyobb ostobaság pedig az, hogy én még mindig itt vagyok.

Itt vagyok ebben a tágas nagy szobában. A leeresztett függönyökön kívül süt a nap, azokon belül sisteregnek a gázlángok. Nem nézhetek szemébe a napnak. Belebámulok a sárga fényáradatba és keresem az árnyakat, melyek benne lebegtek. Sok, sok árnyék lebegett benne.

Szegény Gita, ő volt az első.

Az a bolondos fiú fölépítette a márványpalotát és ők beköltöztek. Perzsa puhaság, keleti pompa az egész, a levegő átítatva finom, bódító illatokkal és állandóan szólt a zene és állandóan ott ült az a fiu úgy, mintha kávéházban ülne, és huzatott magának, töltetett magának.

És Gita megmaradt az ő kasszirnjének. Ott mulatott vele szenvedélyesen, fáradtan, csüggedve. A szegény leány egyre halaványabb, mind halaványabb lett és köhögött. Köhögött már akkor a kávéházban, de azt hitte, majd meggyógyul, ha új életet kezd.

És kénytelen volt folytatni a régi életet. Mámorból mámorba. Sándor kétségbeesetten mulatott. Sokszor nem tudta már, mit beszél és ráborult a leányra:

- Mili, édes Mili!

Majd megkomolyodott, elérzékenyedett.

- Gita, te földi és égi angyalom, áldjon meg az Isten ragaszkodásodért.

Majd néha hirtelen eszébe jutott valami:

- Te Gita, nekünk tulajdonképen meg kellene esküdnünk egymással.

Hogy örült, reménykedett ilyenkor ez a leány. De nem került sohasem rá a sor.

Őrült volt az a Sándor mindig. Még most is valami lehetetlen valószínűsége számított, reménykedett benne: hátha az a Mili özvegygyé lesz és akkor még... Jó lesz akkor szabad lenni.

És rendezett Gitának fejedelmi temetést, gyászoló szívvel, száraz agygyal és nedves szemekkel ment a koporsója után. Tiszta fehér márványból síremléket állíttatott neki és azon csak annyi volt: Gita.

Aztán hazament és hiányzott neki Gita. Nem volt senki, a ki őt Milire emlékeztetné. Az illatos, buja levegőben egyre ott érezte annak a távoli közönséges asszonynak a leheletét, az árnyát, de nem volt a ki megtettesítse. Azonban akadt. Akadt nem egy, hanem akárhány.

A nagy szőnyeges termekben éjjel-nappal folyt a dőzsölés. Folyt a pezsgő, bódult a muzsika, csattantak a csókok. Szilajan, kétségbeesetten csókolgatott. Szőkét, barnát, durvát, finomat és mindegyikben Milit csókolgatta. Valamennyi hasonlított Milihez, nők voltak valamennyien, ugymint Mili. És szerették a milliókat, úgy mint Mili. Egy hosszú végtelen éjszaka az élet, melyet át kell dőzsölni.

És aztán meghalt.

És most itt ülök én. Tudom bizonyosan, hogy én ő vagyok, a megöregedett, a kiélt, podagrás Sándor. És bennem annyi okosság, annyi józanság van, úgy be tudnám hasznosan osztani az időmet, tudnék dolgozni, tudnék ember lenni, de a podagra ide lánczol az íróasztalomhoz. És

a szemem fáj, nem bírja a napfényt, mert az a Sándor esztendőkön keresztül csak a gázhoz szoktatta őket. És tudok visszatekinteni a múltba, hideg, okos észszel és találok benne sok, sok hibát, melyeket nem én követtem el. Átlátom, hogy az élet nem pusztán szerelmi história és hogy gyöngeség, gyávaság volt tőle, hogy csak annak tekintette. De hát ennek már vége.

Ezen már nem változtat semmi. Sőt ha újra kezdeném az életemet és tekinthetnék a jövőbe úgy, a hogy most a múltba tekintek, mégis csak oda jutnék, a hol most vagyok. Mert az életnek semmi köze az észhez. Az élet játszik az idegek klaviatúráján és az idegektől függ, hogyan zendül a nóta. Az én nótám ilyen volt, hiába nem tetszik nekem s hiába nem tetszett volna harmincz esztendővel ezelőtt.

És várom a végét. Várom, hogy erre az örökkévaló sárga éjszakára mikor következik az örökkévaló fekete éjszaka. És addig körülöttem rajzanak a testetlen árnyékok, a hosszú sárgafényű terem mindegyik pamlagán, mindegyik székén ül valaki, mindenütt ugyanaz. Majd ha eloltják a gázlámpákat és a sok posthumus-illatba, mely még itt kering a levegőben, belevegyül a föld szaga is és a mozdulatlanul néma ritmusok a levegőben feloldódnak, szétfoszolnak, akkor én is boldog leszek. Ott leszek, a hol az a szerencsétlen fiatal ember van és akkor kibékülünk egymással, egybeforrunk egymással.

Mert a halál kibékít bennünket saját magunkkal is.